

prosvetni delavec

Med drugim preberite

- VELIKO NEJASNOSTI, str. 2
- KAJ SO REKLI O PRENOVI PROGRAMOV, str. 3
- SLOVENIJA POTREBUJE ANDRAGOŠKO SREDIŠČE, str. 3
- JEZIKOVNI PREPIH V OSNOVNI ŠOLI, str. 5
- ALKOHOLIZEM IN PEDAGOŠKO DELO, str. 6

Ko bo imela pedagoška beseda prednost...

Med pedagoškimi delavci je že zdavnaj dozorelo spoznanje, da se šolstvo — vsaka šola in vsaka vrsta šole — ne more spremeniti čez noč. Na rast, kakovostni razvoj in posodabljanje šole vpliva več dejavnikov — znotraj in zunaj nje. Vsaj trije med njimi imajo odločilno vlogo: učitelji, programi in gnotne možnosti. Smo to spoznanje upoštevali, ko smo se lotili dolgo pričakovane prenove srednje šole?

Slovenski skupščini, njenemu izvršnemu svetu, pristojnim šolskim organom in drugim, ki so se v zdajšnjih kriznih razmerah odločno zavzeli za usklajevanje osebnih dohodkov v prosveti z gospodarstvom, moramo priznati modrost in daljnovidnost. Vsako nadaljnje odlaganje ali kompromisno urejanje teh vprašanj bi onemogočilo pravo prenovo srednje šole in zavrlo njeno kakovostno rast.

Zdaj je na vrsti prenova programov. V naravoslovno-matematični in družboslovno-jezikovni usmeritvi se prenovljeni programi že uresničujejo, v drugih usmeritvah jih pripravljajo. Dokaj široka strokovna in javna razprava, odprta na izsledke evalvacijskih raziskav in na zamisli, ki jih je pripravil na tej podlagi Zavod SRS za šolstvo, je zblížala in strnila stališča in predloge strokovne in širše javnosti. Strokovni svet SRS pa je dal posebnim izobraževalnim skupnostim in njihovim strokovnim svetom usmeritev za pripravo prenovljenih programov. V čem so pogledi na prenovljeno srednjo šolo enotni, v čem se še razhajajo?

Programsko prenovljena srednja šola mora biti bolj po meri mladih. Bolj kot doslej mora upoštevati njihove različne razvojne možnosti, želje in sposobnosti za učenje. Bolje kot doslej mora opravljati svojo trojno vlogo: pripravljati mlade za življenje, za delo in za nadaljnje izobraževanje. Ker so stvarne možnosti tri- ali štiriletnega srednjega izobraževanja omejene, se bodo programi razlikovali v tem, ali bodo pripravljali predvsem za delo ali predvsem za visokošolsko izobraževanje; od bolj sposobnih bodo zahtevali več, manj sposobne pa bodo s prilagojenim obsegom in izbiro vsebine skušali bolj spodbujati za učenje. Razpravljalci so se strinjali, da je treba razbremeniti programe navlake in nameniti temeljnemu splošno izobraževalnim in strokovnim predmetom več časa. Razbremeniti je treba tudi učence, zmanjšati število učnih ur na teden in skrajšati šolsko leto na 39 tednov. O razbremenitvi učiteljev v javni razpravi ni bilo veliko besed — za to bodo morali, kot kaže, poskrbeti učitelji sami.

V novih programih se ne bi smele ponoviti stare napake: ponavljanje in prekrivanje snovi, negospodarna poraba časa pri nekaterih predmetih, prevelika predmetna razdrobljenost idr.

Javna razprava se je enotno zavzela za ponovno uvedbo mature, končnega izpita, saj je ohranjal v šoli vse do zadnjega nujno potrebno motivacijo za učenje in delovno napetost. Tiste, ki so ob reformi izrinili maturo iz srednje šole, je praksa, kot je bilo pričakovati, ocenila za »nezadostno«.

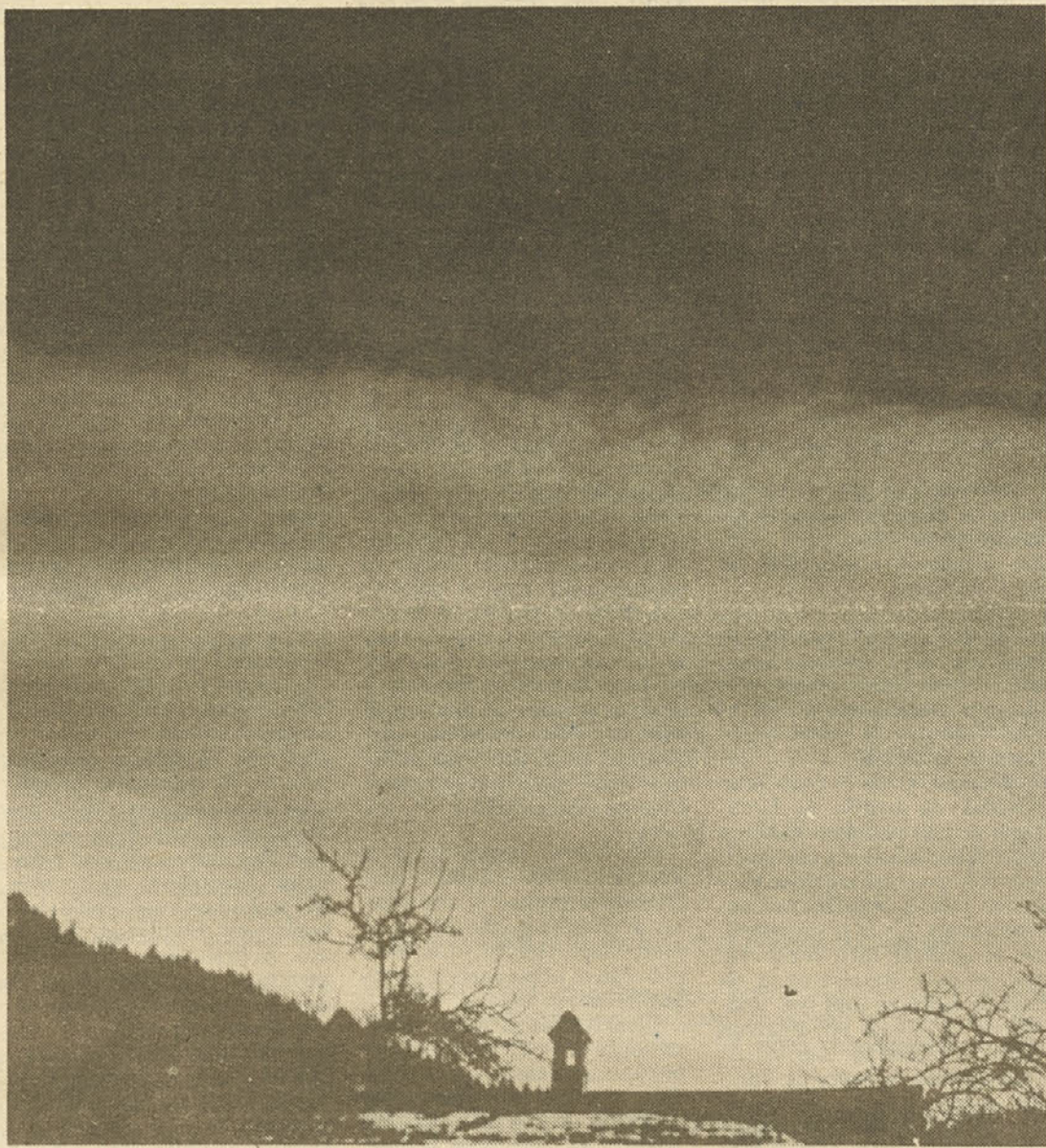
Pri prenovi in nadaljnjem spopolnjevanju programov bo treba bolj prislusniti učiteljem pa tudi učencem. Zamisli, ki nastajajo za zeleno mizo, morajo skozi sito in rešeto prakse, da bodo stvarne in oplemenitenje z izkušnjami. Demokratičnost pri tem ni le politično načelo, pač pa tudi metoda, ki vodi do boljših programov in boljše šole.

Poleg teh enotnih stališč in sklepov so v javni razpravi prišla na dan še druga, ki se med seboj iz teh ali onih razlogov razlikujejo. Naj omenimo samo nekatera.

Zamisel o enotni, notranje pokveženi in prehodni srednji šoli, ki je bila temelj reforme, se je v praksi pokazala kot prezahtevna in ne povsem stvarna. Ali naj od te zamisli povsem odstopimo in se vrnemo k nekdanjemu učeniškemu srednjemu šolstvu ali pa je mogoče to zamisel vsaj delno uresničiti s primerno programsko razporeditvijo snovi, zlasti v prvih letnikih?

K prvi rešitvi se nagibajo tisti, ki bi hoteli preoblikovati triletno programe dosledno po vzorcu stare poklicne šole in v ta namen bistveno skrajšati splošno izobraževalno vsebino v korist praktičnega pouka in usposabljanja. K uresničenju druge rešitve naj bi pripomogli programi, ki bi bili — vsaj v prvem letniku — ne dlje — vsebinsko sicer enotni, vendar prirejeni za dve zahtevnostni ravni (tako imenovana nivojska diferenciacija). Ob različno zahtevnih ciljih in različnem obsegu snovi istega programa naj bi učenci še v prvem letniku lahko preverili svoje učne sposobnosti in se brez večjih ovir na koncu po potrebi preusmerili iz triletnih v štiriletno programe ali nasprotno. Ta rešitev se zavzema za ohranitev splošno izobraževalne ravni, ki smo jo dosegli v usmerjenem izobraževanju pri manj zahtevnih programih srednjega izobraževanja.

Zahteve proizvodnih organizacij in obrti, da mora srednja šola dati učencem več praktičnega znanja in jih bolje usposobiti za delo kot doslej, prav gotovo ne gre preslišati, sicer prenova ne bo imela podpore združenega dela. V programih triletnega izobraževanja bo treba najti več časa za praktični pouk po potrebah posameznih strok; pri štiriletnih programih, ki pripravljajo hkrati za delo in za nadaljnje izobraževanje, pa naj bi v zadnjem letniku z izbirnimi predmeti omogočili boljše pri-

Miroslav Zdovc: Nebo nad domačijo, 1974

Avtor je velik mojster barvne fotografije; barva je ustvarjalna prvina, s katero poudarja dogajanje, bodisi pri krajini, aktu ali pri preprostem delčku okolja. Tako postane njegova fotografija barvita pesem. Tokrat objavljamo nekaj umetnikovih fotografij — izšle so v čudovitem katalogu, ki ga je izdala Galerija Božidar Jakac v Kostanjevici na Krki.

Preživeti reformo in ostati zdrav

Strokovni svet potrdil predloge za prenovu programov

Zavod SRS za šolstvo je izdal izhodišča za prenovu programov srednjega izobraževanja, o teh so vse od konca junija razpravljali v komisiji za razvoj in posodabljanje vzgojno-izobraževalnih programov in v komisiji za evalvacijo programov pri Strokovnem svetu SRS za vzgojo in izobraževanje, v strokovnih svetih posebnih izobraževalnih skupnosti, v skupnostih srednjih šol in v družbenopolitičnih skupnostih.

Javna razprava je bila končana 9. oktobra, ko se je sestel Strokovni svet SRS za vzgojo in izobraževanje.

Govorili so o racionalni evalvaciji vzgojno-izobraževalnih programov in v srednjem izobraževanju, razčlenili javno razpravo o izhodiščih prenove srednješolskih programov in končno prišli do cilja: podprli so predlog za prenovu programov v srednjem izobraževanju in sprejeli predlog predmetnika, ta pa se bo do svoje končne oblike najbrž še nekajkrat spremenil.

Za šest let modrejši

Na Pedagoškem inštitutu so opravili racionalno evalvacijo, tako »kot sta omogočila čas, ki je bil na voljo za evalvacijo, in denar, ki ga tako rekoč ni bilo«. Ugotovitve racionalne evalvacije so v skladu z ugotovitvami empirične in podpirajo predloge za nadaljnje oblikovanje reforme — ti so nastali na podlagi empirične evalvacije.

Analiza raziskav izraža različne poglede na skupno vzgojno-izobraževalno osnovo, opozarja na preobsežne, prenatrpane in težko uresničljive programe, na proizvodno delo in delovno prakso učencev, ki ne pri- našata želenih učinkov, na to, da je treba nekatere programe združiti in še.

Uresničevanje programov moramo še nadalje spremljati, izsledke pa upoštevati pri njihovem spopolnjevanju. Tudi v praksi se mora poznati, da smo za

šest let modrejši — jutri bomo torej še bolj.

Svet za vzgojo in izobraževanje pri RK SZDL podpira predlog prenove, zlasti združevanje nekaterih vzgojno-izobraževalnih programov, predmetov in njihovo večjo medsebojno vsebinsko povezanost, skrajšanje šolskega leta tako, da bi delali bolj smotno in še bolj razbremenili učence. Za tiste, ki so v šolah, ni najpomembnejše, da preživijo reformo, temveč da ostanejo zdravi, je bilo slišati na seji Strokovnega sveta. Tega se zavedajo tudi sindikati, saj niso povsem zadovoljni z besedilom, ki je bilo v javni razpravi. »Besedilo sicer govori o tem, da je učenje treba razbremeniti, da pouk ne sme trajati več kot 38 oziroma 39 tednov, toda na drugi strani govori o tem, da se v ta čas ne upošteva praksa, proizvodno delo. Ker je hkrati postavljena zahteva, naj se praksa vsaj v ne-

Nadaljevanje na 3. str.

Nadaljevanje na 2. str.

Kako bodo zakoračili v novo šolsko leto zdajšnji osmošolci, še ne vemo natančno. Še sreča, da pri petnajstih ne obvladajo vseh modrosti sveta, da marsikdaj ne vedo, ali naj poslušajo starše ali pa učitelje. O tem, ali je res najprimernejše dopustiti, da mislijo namesto tebe drugi in te usmerjajo, tokrat ne bi razmišljali. Očitno tudi tistim »drugim« ni zmeraj vse jasno. Mimogrede: morda pa petnajstletniki razumejo, pričakujejo in zahtevajo več, kot smo jim sposobni ponuditi odrasli?

Zakaj vse to in kakšno zvezo ima s prenovu programov v srednjem izobraževanju? Tako razmišljaš na več kot sedemurni seji, ko poslušas tiste, ki imajo srednje izobraževanje programi čim bolj dočelani.

Pustimo takšna obrobna razmišljanja, raje se potrudimo — saj se ni prepozno — da bodo do februarškega razpisa za vpis v srednje izobraževanje programi čim bolj dočelani.

dogodki
novostiKo bo imela
pedagoška beseda
prednost...

Nadaljevanje s 1. str.

pravo učencev za eno ali drugo vlogo. Da bi bolje izrabili čas, namenjen proizvodnemu delu in delovni praksi ter uvajanju v delo v pripraviški dobi, bi treba več storiti za strokovno usposabljanje mentorjev, inštruktorjev in organizatorjev izobraževanja v organizacijah združenega dela.

Dozdajšnje reformne izkušnje so vnovič potrdile še eno staro a temeljno spoznanje: tudi dandanes ima pri vzgoji in izobraževanju učitelj odločilno vlogo. Notranja reforma, ki naj bi kakovostno spremenila šolo in zagotovila njeno sodobno raven, preprosto ni mogoča brez učitelja. S tem ko bomo zagotovili učiteljem primeren družbenogospodarski položaj in možnosti za sodobno delo, bomo storili veliko; še več pa bomo storili, če bomo učitelje še načrtnjeje usposabljali za boljše in sodobnejše delo in če se nam bo posrečilo v družbi in na vsaki šoli ustvariti ozračje, ki bo spodbujalo k spreminjanju.

Šele ko bodo zavzete pedagoške razprave spodrinile v zbornicah vse pogostejše pogovore o denarju, bomo lahko rekli, da se je naša srednja šola (pa ne samo ta) začela v resnici prenavljati.

JOŽE VALENTINČIČ

Pestro ob kongresu

Med pripravami za 6. kongres pedagoških delavcev Jugoslavije je dr. Dragi Danev, član ZIS za družbene dejavnosti, sprejel predsednika Zveze pedagoških društev Jugoslavije mag. Bora Stanojlovića, predsednika organizacijskega odbora mag. Martina Kramarja in glavnega urednika Pedagogije dr. Rudija Lešnika. V triurnem pogovoru so obravnavali temeljna vprašanja, o katerih bo razpravljala kongres.

Med njimi je najpomembnejše spoznanje, da je vzgoja neodtujljiv del združenega dela, nena-domestljiv za prenovu in napredek posameznika in družbe. Ob tem je treba bistveno spremeniti vzgojo pedagoških delavcev, nameniti več pozornosti pedagoškim sposobnostim, zlasti delavcev v usmerjenem izobraževanju in visokošolskih organizacijah ter pomisliti tudi na boljše usklajevanje pri reševanju perečih

vprašanj vzgajanja in izobraževanja v medrepubliških in med-pokrajinskih odnosih in v povezavi s tujino. Dr. Danev bo tudi v imenu ZIS pozdravil kongres pedagogov v Mariboru.

Ob kongresu bo pester spored razstav in prireditev. Zveza prijateljev mladine Slovenije bo predstavila svojo dejavnost z razstavo in nastopom pionirjev iz Maribora. Poleg tega bodo še razstave ob 100-letnici prvega slovenskega pedagoškega društva, razstava ob 40-letnici izhajanja jugoslovanske pedagoške revije Pedagogija, razstava pedagoškega tiska Založbe Obzorja in še nekaterih drugih ter razstava izbranih del učiteljev Pedagoške fakultete v Mariboru.

Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije bo prikazala svoje pedagoško delo z mladimi in vključevanje v delo šol s pregledom razvoja računalništva. Za slovesni koncert bo poskrbela mestna Zveza kulturnih organizacij, nastopil pa bo APZ »Boris Kraigher« v dvorani Union. Izredno lepo potezo pa je napravilo podjetje Certus, ki daje udeležencem kongresa na voljo brezplačen prevoz na vseh mestnih avtobusnih progah.

Doslej je najavljenih več kakor 100 različnih prispevkov, po prijavah pa pričakujejo okoli 500 udeležencev iz vseh predelov Jugoslavije in tudi goste iz tujine. Kongres bo potekal pod pokroviteljstvom Skupščine SR Slovenije od 6. do 8. novembra na Pedagoški fakulteti v Mariboru.

rl

ZVEZNI ODBOR SINDIKATA DELAVCEV V VZGOJI, IZOBRAŽEVANJU IN ZNANOSTI
O IZHODIŠČIH ZA PRIDOBIVANJE IN DELITEV DOHODKA

Veliko nejasnosti

Čeprav niso bila uvrščena pod posebno točko dnevnega reda, temveč so bila samo del informacije o uresničevanju programa dela zveznega odbora, so postala izhodišča za pridobivanje in delitev dohodka na zadnji seji odbora osrednja točka. O njih so govorili več in dalj časa kot o vseh drugih točkah. Očitno je namreč, da se bliža datum, do katerega morajo biti ta izhodišča včlanjena v pravilnike o nagajevanju, kljub temu pa je videti, da veliko stvari še zmeraj ni jasnih niti tistim, od katerih številne vzgojno-izobraževalne organizacije po vsej deželi upravičeno pričakujejo pomoč — ljudem iz republiških in pokrajinskih odborov sindikatov. Ob tej priložnosti so to nekateri tudi odkrito povedali; zato je bilo zelo dobro, da Boris Lipužič, ki je predsedoval, tega sestanka ni vodil zgolj formalno, temveč je s posluhom dopustil tudi razpravljanje o stvareh, ki niso bile ravno na dnevnem redu, so pa pripomogle da se je že na tej seji vsaj nekaj nesporazumov odpravilo.

Stevan Čakširan iz Sveta sindikatov Jugoslavije je v imenu delovne skupine za spremljanje uveljavljanja izhodišč članom odbora nakazal, kako pomembne so strokovne skupine za uresničevanje izhodišč, in govoril o vlogi družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih organov, strokovnih sindikatov in občinskih sindikalnih svetov. Sočasno je opozoril, da izhodišč ni mogoče uveljavljati uradniško pa tudi na to, da ne morejo biti nekakšna podlaga za pridobivanje dohodka. Biti pa bi morala svojevrsten kazalnik za pridobivanje sredstev, podlaga za postopno izboljševanje razmerij v delitvi, za vrednotenje dela. Opozoril je tudi na sankcije, ki utegnejo nastati, če izhodišča ne bi bila sprejeta do konca leta; pristojni organ družbenopolitične skupnosti lahko določi ukrepe in celo omeji osebne dohodke.

Delegati iz Vojvodine in Hrvaške so govorili o denarnih težavah, saj so te vzrok, da se to, kar je zapisano v izhodiščih, ne more uveljaviti.

»Zataknilo se je pri pravilniku za nagajevanje, pri ugotavljanju vrednosti dela, in sicer samo zato, ker družbenopolitična skupnost ni zmogla zagotoviti toliko denarja,« je rekel Jovan Turturea iz Vršca.

Radoslav Galić iz Osijeka je povedal, da manjka na Hrvaškem vsaj 30 odstotkov denarja, da bi lahko izhodišča uveljavili; morali bi poiskati nekakšne prehodne rešitve, »nadaljevati usklajevanje«. Galić je pripomnil, da je sindikat tako rekoč vse prevzel nase. Resnica pa je, da tega ne more narediti sam, temveč da bi morale pri tej stvari zavzeti sodelovati tudi skupščine republik in pokrajin. Vprašal je tudi, kdo bo pravzaprav kaznoval — ali tisti, ki niso zmogli zadeve uresničiti, ali tisti, ki za to niso ustvarili možnosti.

Ivan Bule, predsednik Republiškega odbora Sindikata delavcev v izobraževanju, znanosti in kulturi Bosne in Hercegovine, je opozoril, da se izhodišča v praksi različno razlagajo in da je zato

treba čimprej izdelati natančna navodila, napotke za njihovo uresničevanje. Prav takega mnenja je bila tudi Elana Mihajlovska iz Makedonije, ki je poudarila: »Nujno je, da dobimo v republikah in pokrajinah čimprej dokončne obrazložitve in prave odgovore na vprašanje, kako naj se lotimo izdelave pravilnikov.«

»Zavodi za napredek vzgoje in izobraževanja so zdaj samo pasivni opazovalci, morali pa bi strokovno pomagati, da bi bila delitev zasnovana na znanstveno tehnološki podlagi,« je rekla Ljiljana Nikolić, predsednica odbora Sindikata delavcev v izobraževanju, znanosti in kulturi Srbije. Potem je povedala tudi svoje mnenje o izhodiščih: le-ta je treba uveljavljati postopoma, v začetku naj bi bili nekateri, natančneje, najnižji osebni dohodki, sestavljeni iz dveh delov — iz tistega na podlagi vrednosti dela in iz drugega, solidarnostnega, ki bi ta osebni dohodek dopolnil do višine minimalnega dohodka, seveda pod pogojem, da bodo najnižji osebni dohodki manjši od zagotovljenih. Osebni dohodki se ne bi smeli povečevati linearno, najmanj bi se povečevali tisti iz »solidarnostnega« dela, bolj pa drugi. Tako bi se lahko s postopnim povečevanjem v letu ali dveh izhodišča vendarle uveljavila. Res pa je, da se osebni dohodki ne bi smeli povečevati hitreje od minimalnih.

Ob koncu razpravljanja o izhodiščih je Boris Lipužič naložil delovni skupini za spremljanje uveljavljanja izhodišč, da se mora čimprej sestati, razmisliti o pobudah in pripombah in izoblikovati enotno razlago.

Člani odbora so zatem obravnavali Osnutek nomenklature poklicev za znanstveno-razvojno delo in znanstvenoraziskovalno dejavnost pa tudi nomenklaturu poklicev za dejavnosti kultura, umetnost in informacije. O tem, kako se uresničujejo sklepi in priporočila s posvetovanja o enotnem in skupnem v politiki in vzgojno-izobraževalnem sistemu SFRJ je govorila Hadije Morina, sekretarka sekcije za izobraževanje Socialistične zveze Jugos-

lavije; pri tem je poudarila, da je treba čimprej narediti načrt, kako se bodo ti sklepi uresničevali. Ob koncu so sprejeli tudi pravila, po katerih bo delal odbor prihodnja štiri leta.

Petar Rakočević, sekretar predsedstva Zveze sindikatov Jugoslavije je na tej seji odbora zahteval, naj delegati republiških in pokrajinskih odborov resneje obravnavajo prosvetne časopise, saj je večina teh v velikih denarnih težavah. Vendar, je dejal Petar Rakočević, nismo tako zelo revni, da vsaka republika in

pokrajina ne bi mogla imeti svojega prosvetnega časopisa. Daje je tudi, da je tovrstni časopislikokrat edini, ki ga berejo učitelji v odročnih krajih, to pa pomeni, da je zanje edina povezava dogajanjem.

Prosvetne časopise pa so na seji omenili še enkrat, namreč tedaj, ko so govorili, kaj vse treba storiti, da bo v vzgoji izobraževanju več enotnosti skupnega. Prav ti časopisi so namreč zgled, kako se je treba povezovati na tem področju.

BILJANA GROZDANIČ

Sobota za spopolnjevanje

Učitelji srednjih pedagoških šol so zborovali

Dvodnevni posvet učiteljev vseh pedagoških srednjih šol, ki ga je 10. in 11. oktobra t. l. pripravila v Ljubljani Posebna izobraževalna skupnost za pedagoško usmeritev s sodelovanjem skupnosti teh šol, Zavoda SRS za šolstvo in drugih, je prišel ob pravem času. O tem priča že sama udeležba — domala 400 učiteljev, sodelavcev in drugih gostov je prišlo na posvet, skoraj toliko pa jih je tudi neposredno sodelovalo v razpravah po predmetnih skupinah, ki so bile na programu v soboto dopoldne.

V uvodnem delu posveta so bila na vrsti uvodna predavanja: o aktualnih vprašanjih vzgoje in izobraževanja (Franci Pivec), o mestu, vlogi in prenovi srednjega pedagoškega šolstva (Jure Gartner) in o sodobnih oblikah in metodah učenja (dr. Barica Marenčič Požarnik). Razprave v skupinah, ki so jih sestavljali učitelji posameznih predmetov, svetovalni delavci, vodstveni delavci in knjižničarji, so bile namenjene izmenjavi izkušenj in pogledov, predvsem pa zbiranju pobud za prenovu in spopolnitev programov ter celotnega srednjega pedagoškega šolstva. To je ob prenovi programov tudi pred nekaterimi sistemskimi spremembami: prehod na visokošolsko izobraževanje učiteljev in višješolsko izobraževanje vzgojiteljic zahteva v nekaterih pogledih drugačno zasnovi srednjega pedagoškega izobraževanja. To naj bi predvsem pripravljalo za visokošolski študij pedagoških smeri, vendar bi moralo hkrati razvijati v mladih naravne danosti, pomembne za pedagoški poklic, jih uvajati v delo z mladino in poglabljati njihova nagnjenja do pedagoškega dela. Tistim, ki zdaj za izobraževanje starejših poskrbeli tudi v Titovem Velenju in v Mariboru.

Odbor za izobraževanje v tretjem življenjskem obdobju iz Titovega Velenja je razpisal pet izobraževalnih krožkov: krožek pletenja, pogovorne angleščine, zgodovinsko-etnološki, plesni in gospodinjski krožek. Podrobnejše informacije boste dobili na tamkajšnji Delavski univerzi (telefon (063) 854-539).

Vzemimo času nekaj zaje — je bilo geslo letošnjega tedna starejših občanov v Mariboru, že devetnajstega zapored. Ni nak-

prave in usmeritve, ki jo daje posebne srednje pedagoške šole, ne bomo imeli poklicno vsestransko usposobljenih učiteljev, vprašanje je celo, če bomo sploh imeli dovolj učiteljev.

Udeleženci posveta so predmetnih skupinah izoblikovali niz predlogov za prenovu posameznih učnih načrtov, povzeli pa so tudi svoje mnenje o temeljnih vprašanjih pedagoškega šolstva. Zelo koristno bilo, da so na posvetu sodelovali tudi predstavniki ljubljanske pedagoške akademije, mariborske pedagoške fakultete in fakulteten ljubljanske Univerze, ki pripravljajo za pedagoške poklice, prav tako pa tudi svetovalci Zavoda SRS za šolstvo in raziskovalni Pedagoškega inštituta.

Tako je dal posvet vsem, ki so povezani s pedagoškim srednjim šolstvom, možnost, da sodelujejo pri ustvarjanju prenovljenih programov in iskanju najboljših rešitev. Nič manj pomembno pa je, da so se po dolgem času srečali učitelji vseh pedagoških šol, izmenjali svoje izkušnje in začeli medsebojno povezanost ubranost v skupnih hotenjih. To bi morali kdaj pa kdaj doživljati učitelji vseh vrst šol! Brez take širše povezanosti živi vsaka šola zase in vsak učitelj svoje življenje, koristne izkušnje in pobude pa odmrejo brez odmeva.

Gradivo, ki je nastalo za posvet in na samem posvetu, bo bilo mnogim. Po sklepu Posebne izobraževalne skupnosti za pedagoško usmeritev bomo uvodni prispevke s povzetkom skupinskih poročil objavili v posebni prilogi Prosvetnega delavca, predloge za spremembo posameznih učnih načrtov pa bodo sprejele delovne skupine, ki bodo oblikovale prenovljene programe srednjega pedagoškega izobraževanja.

JOŽE VALENTINČIČ

UNIVERZA ZA TRETJE ŽIVLJENJSKO OBDOBJE

Šolsko leto tudi za starejše

Univerza za tretje življenjsko obdobje je desetega oktobra ponovno odprla vrata starejšim, ki niso več aktivno zaposleni. Uvodno srečanje je bilo v zbornični dvorani ljubljanske Univerze, zato je bil začetek šolskega leta kar malce slovesno obarvan.

Šolsko leto je torej v polnem razmahu, ne le za mladino, ki se že mrzlično pripravlja na šolske naloge pred prvo redovalno konferenco in študente, ki preganjajo spanec zaradi prvih kolokvijev, temveč tudi za tiste, ki so na klasične šolske klopi že pozabili.

»Učenje je razvoj, razvoj je upanje in upanje je življenje. Človek se neprestano uči ne glede na starost, bolj kakor prej pa mu je v tretjem življenjskem obdobju potrebno dejavno druženje z mladimi,« je zapisano na vabilu slušateljem študijskih krožkov Univerze za tretje življenjsko obdobje. O dozdajš-

njem razvoju te univerze je spregovorila vodja Ana Kranjc, o pomenu izobraževanja v poznejših letih pa Dušana Findeisen, ki je s študijskimi krožki iz francoske začela to dejavnost pri nas. Študente je pozdravil tudi predsednik Andragoškega društva Slovenije Zoran Jelenc in poudaril pomembnost izobraževanja starejših. Razvojni načrt predvideva, da bo leta 2000 kar 14 odstotkov prebivalcev starejših od 65 let, mladine do petnajstega leta pa bo le 12 odstotkov.

Univerza za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani pripravlja študijske krožke francoskega, nemškega, angleškega, španskega in italijanskega jezika, novinarstva z dopisništvom, keramike, slikarstva, književnosti s filozofijo, novosti v svetu, glasbe, svetovnega dela in računalništva. Nekaj krožkov je že začelo delovati, drugi pa se bodo sestali te dni. Vse, kar vas zanima v

zvezi z delom Univerze, boste zvedeli na Bijedičevi 15 (Dom starejših občanov v Dravljah), telefon 572-464 (ob četrtkih med 11. in 14. uro).

V prejšnjem semestru je različne krožke obiskovalo dvaindevetdeset študentov in ti so vsak teden prihajali v Ljubljano celo iz Litije, Žalca, Celja, Kopra in z Jesenic. Razveseljivo je, da so zdaj za izobraževanje starejših poskrbeli tudi v Titovem Velenju in v Mariboru.

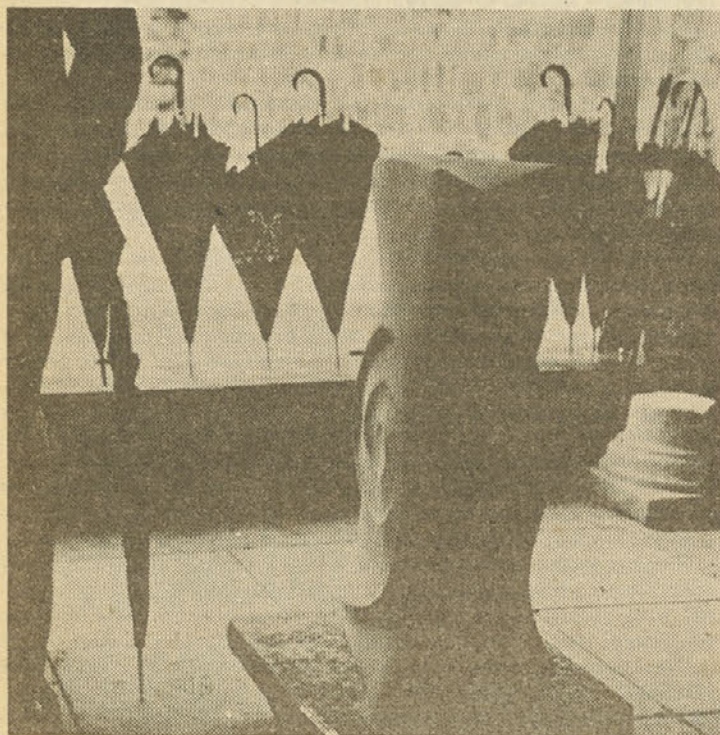
Odbor za izobraževanje v tretjem življenjskem obdobju iz Titovega Velenja je razpisal pet izobraževalnih krožkov: krožek pletenja, pogovorne angleščine, zgodovinsko-etnološki, plesni in gospodinjski krožek. Podrobnejše informacije boste dobili na tamkajšnji Delavski univerzi (telefon (063) 854-539).

Vzemimo času nekaj zaje — je bilo geslo letošnjega tedna starejših občanov v Mariboru, že devetnajstega zapored. Ni nak-

ljučje, da so prav v tem tednu (med 6. in 12. oktobrom) na Delavski univerzi Maribor (telefon (062) 24-881) začeli zbirati prijave za likovni krožek, tečaj dietne kuhinje, ruščine in nemščine.

Vsak začetek je težak, pravi star slovenski pregovor. Da pa so začetni uspehi spodbuda za naprej, je tudi res. V Ljubljani se zanimanje za različne oblike izobraževanja že podeseterilo, in tako z ljudmi, ki bi bili pripravljeni delati in voditi učne krožke. Morda pa je med upokojenimi prosvetnimi delavci tudi kdo, ki bi rad s svojimi izkušnjami znanjem obogatil vrstnike in jim pomagal.

Univerza za tretje življenjsko obdobje, Bijedičeva 15, Ljubljana je naslov »šole«, v kateri bodo veseli svežih zamisli, kritičnih mnenj in novih sodelavcev. L. L.

Miroslav Zdovec: Prišlo je deževje, 1978

Kaj so rekli o prenovi programov

Odmevi iz javne razprave

Prelitali smo zajeten sveženj pisnih pripomb in predlogov, ki jih jebral Zavod SRS za šolstvo po končani javni razpravi o izhodiščih za prenovu programov v srednjem izobraževanju. Čas za javno razpravo je bil razmeroma kratek, zato so tudi odgovori pogosto skopi, misli so komaj nakazane. Domala brez izjeme izražajo podporo predlagani prenovi, le nekateri so napisali tudi pomisleke in opozorila. Iz obsežnega gradiva smo zbrali nekaj značilnih poudarkov in zanimivih misli, ki naj približajo bralcem pisano paleto vprašanj, katere podpira prenova in mnogi, ki iščejo nanje odgovor. Razumljivo je, da tak ožji izbor ne more dati celostnega pregleda nad javno razpravo, lahko pa slikovito dopolni poročila o njej. Oglejmo si najprej nekaj načelnih ugotovitev in kritičnih opozoril, ki so se izoblikovala v tej razpravi.

Pomembno je, da vzgojno-izobraževalni sistem omogoča vsakemu posamezniku, da kar najbolj razvija svoje sposobnosti in se usposablja za delo in življenje. Zato je treba vztrajati pri dvigu splošne in temeljne strokovne izobrazbe vse mladine, hkrati pa prilagajati zahtevnost in obseg snovi zmčnostim različnih skupin učencev.

Svet za vzgojo in izobraževanje RK SZDL

Razumevanje skupne vzgojno-izobraževalne osnove kot obveznega, enotnega »svežnja« splošno izobraževalnih znanj v prvem in drugem letniku vseh programov, kakršno je bilo sprejeto v medrepubliškem soglasju pred sprejemom Zakona o usmerjenem izobraževanju, je strokovno preseženo. V programih za pridobitev strokovne izobrazbe pa je treba zagotoviti enoten standard splošne izobrazbe.

Republiški komite za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo

Čeprav k izhodiščem za prenovu nimamo načelnih ugovorov, izražamo bojazn, da bi lahko omogočila preveč radikalno popraviljanje programov v nezaželeni smeri, tj. ukinjanje pozitivnih pridobitev reforme. Preveliko zniževanje ravni splošne izobrazbe, zlasti njenega humanističnega dela v korist pragmatičnega usposabljanja učencev za strokovna področja in poklice, bi prehitro zavrlo razvoj učencev na višjo stopnjo razumevanja in obvladovanja stvarnosti. Upoštevati je treba tudi narodni družbeni interes, ne samo praktični vidik in najti pamenen kompromis med splošnim in konkretnim.

Strokovni svet PIS za družboslovno usmeritev

Spodnašanje nekaterih predmetov (STM, OTP) izhaja verjetno iz ponavljanja in prekrivanja snovi z drugimi predmeti. S tem ko vzamemo nekaj ur temu ali onemu predmetu, pa še ne rešujemo bistva; celotno družboslovje in naravoslovje bi namreč morali »prečistiti« razločne navlake, premajhne povezanosti med predmeti in vsebinami, pretirane predmetnosti, pozitivizma, faktografije in drugih slabosti, ki že desetletja pestijo našo šolo.

Zavod SRS za šolstvo — OE Koper

KAJ MORAMO PREDRUGAČITI IN KJE ZAČETI

Prenovo bi morali začeti že s posegom v učne načrte osnovne šole, saj si učenci ne pridobijo vsega znanja, potrebnega za nadaljevanje v srednji šoli. V osnovni šoli se tudi že začne socialno razlikovanje: večina delavskih in kmečkih otrok konča z dobrim ali zadostnim uspehom, večina otrok izobraženih staršev pa z odličnim in prav dobrim. Tako so že začetne razvojne možnosti pred vstopom v srednjo šolo zelo različne.

Strokovni svet PIS za gradbeništvo

V dvehletnih in triletnih smereh naj bo večji poudarek na znanju, posebej na vključitev v delo — več naj bo praktičnega pouka ter proizvodnega dela in delovne prakse; v štiriletnih smereh pa naj bo več splošno izobraževalnih vsebin, povezanih s stroko in več temeljnih strokovnih znanj.

Splošno združenje kovinske industrije Slovenije

Pri strokovnih predmetih je treba izhajati iz ciljnih nalog in priprave tega dela, zlasti v programih do četrte stopnje zahtevnosti. Programi naj bodo izpolnjeni z mnogo več praktičnimi znanji; šola naj bolj usposablja za delo, in ne šele za začetek dela.

Železniška srednja šola Ljubljana

Programi morajo usposabljanje za delo, in ne le za začetek dela. Zato je večina anketiranih organizacij zavzela za povečanje števila ur pri praktičnem pouku na vseh stopnjah.

Splošno združenje gradbeništva Slovenije

V zahtevah po diferenciaciji pouka moramo upoštevati stvarne možnosti in njim prilagoditi, kar pričakujemo od učiteljev. V tako številnih razredih je učna diferenciacija neuresničljiva.

Srednja ekonomska in naravoslovna šola R. Maistra, Kamnik

Če hočemo dati slovenskemu jeziku mesto, ki mu pripada, moramo ravnati z različnimi testi in se vrniti k ustnemu preverjanju znanja, pri katerem bodo učitelji vseh predmetov navajali učence na pravilno izražanje.

Strokovni svet PIS za gradbeništvo

Tudi v srednjih šolah naj bo v predmetniku delovanje pevskega zbora. S tem bomo popravili krivico, ki smo jo naredili slovenskemu petju kot enemu najznačilnejših predstavnikov slovenske kulturne dejavnosti.

Svet revije mladinskih pevskih zborov Slovenije

Podpiramo zamisel, naj bo v enem letniku v predmetniku največ 12 predmetov. Skupno število tedenskih ur naj bi omejili na 28, največ 30, šolsko delo pa naj se skrajša na 38 tednov. Ni treba posebej dokazovati, da so učenci preobremenjeni.

Srednja šola Edvarda Kardelja Slovenj Gradec

Vsako podaljševanje izobraževanja bi zahtevalo dodaten denar — tega pa ni. Zavzemamo se za gospodarnješe delo in boljšo izrabo časa v zdajšnjem obsegu programov.

Gospodarska zbornica Slovenije

Podpiramo uvedbo končnega izpita. Vsak naj opravi izpit iz slovenskega in tujega jezika, matematike in temeljnih vsebin stroke.

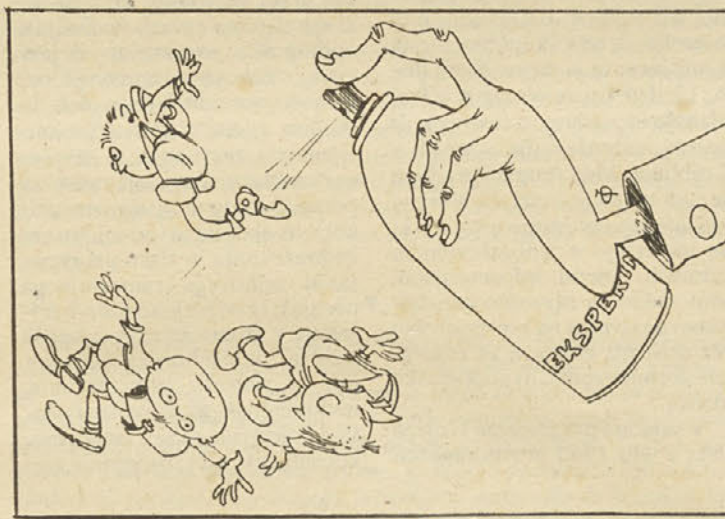
Srednja ekonomska in naravoslovna šola R. Maistra, Kamnik

Končni izpiti so nujni. Pri triletnih programih naj bo poudarek na praktičnem znanju, pri štiriletnih pa na splošni izobrazbi in strokovno teoretičnem znanju.

Srednja šola za gostinstvo in turizem Ljubljana

Podpiramo predlog končnega preverjanja in ocenjevanja znanja. Dozdajšnja praksa je namreč pokazala, da so učenci kaj malo motivirani za šolsko delo ob koncu izobraževanja — tedaj, ko bi morali povezati znanje in pokazati sposobnost za njegovo uporabo.

Strokovni svet PIS za metalurgijo in kovinarstvo

Karikatura. Oto Jurgec

rani za šolsko delo ob koncu izobraževanja — tedaj, ko bi morali povezati znanje in pokazati sposobnost za njegovo uporabo.

Strokovni svet PIS za metalurgijo in kovinarstvo

Ena izmed evalvacijskih raziskav je bila namenjena odraslim v srednjem izobraževanju. Ugotovila je veliko pomanjkljivosti. Kljub temu je po stari navadi tudi ob zdajšnji prenovi pozornost namenjena le izobraževanju mladine, na odrasle pa pozabljamo, čeprav je to izobraževanje del enotnega vzgojno-izobraževalnega sistema.

Izobrazbena sestava zaposlenih v slovenskem združenem delu je slaba, delavcev pa potrebujejo zelo veliko. Zato zahtevamo, da se sočasno pripravljajo potrebne spremembe tudi v srednjem izobraževanju odraslih.

Svet za vprašanja izobraževanja, znanosti in kulture RS ZSS

KAKO USMERJATI NADALJNI POTEK REFORME

Vse posege v programsko sestavo srednjega izobraževanja bo treba tudi v prihodnje načrtno spremljati, preučevati in če bo potrebno sproti popravljati. Preverjati bo treba vplive teh posegov na gmotno

Preživeti reformo in ostati zdrav

Nadaljevanje s 1. str.

katerih programih podaljša, lahko to pomeni še večje obremenjevanje učencev, saj je to tudi organizirano vzgojno-izobraževalno delo.

Pri RK SZDL se zavedajo, kako pomembno je, da vzgojno-izobraževalni sistem omogoča posamezniku optimalno razvijanje njegovih sposobnosti in ga usposablja za delo in življenje. Zato je treba vztrajati pri prilagajanju zahtevnosti in obsega snovi resničnim možnostim različnih učencev in zahtevati od njih uporabno, ustvarjalno znanje.

Stopenjska diferenciacija je sicer zelo pomembna, saj razlik med učenci ni mogoče odpravljati le z notranjo diferenciacijo in z individualizacijo; da pa vse učencev vendarle ni mogoče metati v isti koš, ene obremenjevati čez njihove zmčnosti, druge prepuščati lagodju, je danes jasno.

Učenik ni vse

Pri Gospodarski zbornici Slovenije se strinjajo s predlaganimi rešitvami in se zavzemajo za strokovno, čimprejšnjo prenovu, »saj ne gre za bistvene spremembe sistema, temveč samo za strokovno-operativne spopolnitve programov, ki so le ena od prvin sistema usmerjenega izobraževanja.

Najprej cilji, potem ure

Člani Strokovnega sveta so tudi potrdili predloženi predmetnik, ne še kot dokončni dokument, temveč kot podlago za nadaljnje delo pisov, ki morajo

stanje šol, na mrežo, na usmerjanje učencev. Zlasti je pomembno načrtno delo z učitelji, ki jih moramo celostno usposobiti za načrtovane spremembe.

Sekcija za vzgojo in izobraževanje MC CK ZKS

Zavzemamo se za nadaljnje sprotne spremljanje reforme in vrednotenje njenega uresničevanja, za demokratične in javne razprave o vzgoji in izobraževanju, tako da bi lahko sodelovalo čim več tistih, ki se zanimajo za ta vprašanja.

Svet za vzgojo in izobraževanje RK SZDL

Ob nujnosti, da izvedemo spremembe čimprej, moramo upoštevati pretekle izkušnje in opozorila strokovnjakov ter dati dovolj časa tistim, ki bodo pripravljali spremembe v predmetnikih in učnih načrtih, predvsem pa učiteljem, da se bodo seznanili z novostmi in se metodično usposobili ter pripravili za njihovo uvajanje.

Svet za vprašanja izobraževanja, znanosti in kulture RS ZSS

Pri prenovi programov moramo upoštevati dobre izkušnje iz usmerjenega izobraževanja, pa tudi tiste, ki jih imamo iz poklicnega in drugega srednjega izobraževanja iz časov pred reformo.

Splošno združenje tekstilne industrije Slovenije

Za učinkovito prenovu programov je treba dati polno podporo pristojnim strokovnim in samoupravnim organom — Strokovnemu svetu SRS za vzgojo in izobraževanje, Zavodu SRS za šolstvo, posebnim izobraževalnim skupnostim in Izobraževalni skupnosti Slovenije. K delu je treba povabiti še druge strokovnjake ter gmotno in kadrovsko okrepiti pedagoško službo in raziskovalno dejavnost.

Gospodarska zbornica Slovenije

Na podlagi izkušenj in evalvacije smo že doslej predlagali spremembe, vendar do njih ni prišlo. Bojimo se, da bo tudi predvidena prenova preveč odvisna od končnih stališč Strokovnega sveta SRS za vzgojo in izobraževanje in da v posameznih posebnih izobraževalnih izpitov, poenostavitvi indeks itd.) — njihove pripombe in predloge pa hitreje upoštevati.

PIS Za tekstilno stroko

Šolam bi morali bolj prisluhniti, zlasti še številnim pripombam k Pravilniku o preverjanju in ocenjevanju znanja (omejiti število popravilnih izpitov, poenostavitvi indeks itd.) — njihove pripombe in predloge pa hitreje upoštevati.

Zavod SRS za šolstvo — OE Dravograd

ŠE SKLEPNA MISEL O UČITELJIH

Prenova programov ne bo dovolj uspešna, če ne bomo najprej »prenovili« učiteljev, jih vsestransko strokovno in družbeno usposobili za pedagoško in še posebej vzgojno delo, jim v poklicu odprli napredovanje in možnost za stalno izobraževanje, utrdili njihovo družbeno veljavo, z boljše gmotno podlago šolstva pa jim dali tudi primernejši družbenogospodarski položaj.

Šele s takim humanistično široko razgledanim in pedagoško občutljivim prosvetnim delavcem bomo spodbudili kakovostno rast našega izobraževanja.

Srednja šola Edvarda Kardelja Slovenj Gradec

natančneje dodelati programe in učne načrte. Razpravljali so o urah, ki jih je za nekatere predmete zmeraj znova premalo. Spet so bili v precepu predmeti samoupravljanja s temelji marksizma, osnove tehnike in proizvodnje, zdravstvena vzgoja in splošna ljudska obramba ter predmeti, ki sodijo med temeljne vsebine. Eden izmed članov sveta je razmišljal, ali je za posamezne predmete res premalo ur ali pa so ure slabo izrabljene. Po drugi strani se pojavi vprašanje, ali je sploh smiselno in mogoče sprejemati število ur brez vsebinskih podrobnosti? Drži, da moramo imeti neke časovne okvire, kamor razvrščamo vsebino. Toda izhodišča snovanja predmetnika vendarle morajo biti cilji posameznih predmetov, in ne ure. Cilji pa so znani — vsaj strokovnjakom, ki jim je prenova zaupana. Po mnenju sindikata bi morali zagotoviti strokovno spremljanje izdelave celotnih programov, in ne samo njihovih delov. K temu strokovnemu delu je treba pritegniti čim več pedagogov, teoretikov in praktikov, zlasti metodikov.

log prenove programov srednjega izobraževanja in osnova predmetnika splošno-izobraževalnih predmetov. Prve zasnove programov in učnih načrtov morajo biti izdelane okrog novega leta, da bodo temeljni pogoji jasni do februarja vpisa. V začetku pomladi bodo oblikovani predlogi programov — te naj bi sprejeli strokovni sveti pisov. Širša strokovna razprava o predlaganih prenovljenih programih bo trajala do aprila, maja pa bodo strokovni sveti pisov pripombe k predlogom prenovljenih programov ustrezno upoštevali v svojih programih.

Sprejete programe bodo dokončno izoblikovali poleti, septembra pa bodo že nared za novo šolsko leto. Najpomembnejša pa je priprava učiteljev na uvajanje prenovljenih programov, brez te namreč še tako dobro zasnovani programi ne bodo pripomogli do boljše šole. Zato bo že od marca Zavod SRS za šolstvo skrbel za usposabljanje pedagoških delavcev in šol, tako da bodo kos uvajanju, uresničevanju in sprotne posodabljanju prenovljenih programov. V novem šolskem letu, ko bodo v šolah že delali po novih programih, bo posebna skrb namenjena dopolnjevanju učbenikov in učne tehnologije.

LUČKA LEŠNIK

Priprava na uvajanje novih programov

Oglejmo si za konec še »urnik« prenove programov srednjega izobraževanja.

Pravkar sta bila sprejeta pred-

pobude odmevi

ODMEVI NA »DRUGAČNOST«

Staroselci in prišleki

»Tovarišica, pridite hitro v razred! Tonija spet tepejo!« slišim od petošolcev, ki stojita pred zbornico. Ni še dobro odzvonilo. Hitim v razred. Res je, kar pravita. Toni je ves v solzah. Pomiriti moram tudi Kajto, ki se podi za Andrejem in ga hoče udariti, ker ji je vzel radirko.

»Spremo se za vsako figo,« piše sedmošolka v nepodpisanem listu, ki smo ga pisali pri družbeno-moralni vzgoji. Njeni sošolci dodajajo: »Najbolj me moti, če se močan fant spravi na šibkega malčka...« »Teško prenašam nevoščljivost, pretepanje, tožarjenje...« »Moji sošolci so zelo grobi, zato se jim raje umaknem...« »Grebemo se za čim boljše ocene. Tudi zato velikokrat nismo tovariški.«

Posvet o »drugačnosti« otrok je imel močan odmev v naši deželi. Slišali smo veliko mnenj odraslih, zanimivo pa je prisluhniti tudi, kaj menijo o vsem tem otroci sami, osnovnošolci. Pri pouku družbenomoralne vzgoje sem jim zastavila nekaj vprašanj. Odgovori so bili zelo zanimivi.

Kaj je tisto, kar povzroča, da so mnogi naši učenci »drugačni«?

Poglejmo si najprej besedo »drugačnost« poglobljeje. Drugačen je torej tisti, ki ima nečesa preveč ali pa premalo. Lahko ima torej preveč pameti, je preveč delaven, preveč priden, ali pa ima vsega tega premalo. Beseda za- jema torej oba pola.

Ali so vzroki za vse to prirojeni ali pridobljeni, ali je vzrok za takšno ali drugačno preobilo ali pomanjkanje doma ali v šoli, ali gre za resnejše zdravstvene okvare — vsega tega pač ne moremo pojasniti na kratko.

Tokrat bi rada spregovorila o tisti drugačnosti, ki se z drugimi besedami imenuje razposajenost, netovarištvo, nasilje med učenci.

Kje naj začnemo iskati vzroke? Doma, na cesti, v šoli, v otrocih samih?

Omejimo se na šolo. Če želimo, da bi bili učenci lepo vzgojeni, da bi se spoštovali med seboj, bi jih morali lepo vzgajati. Otrok pač ima, kar mu daš.

Sam od sebe tudi ne vidi, česar mu ni nekdo vsaj enkrat pokazal. Otroka mora nekdo nekega dne opozoriti na lepoto v naravi, okrog njega.

Če mu ni tega nihče nikoli pokazal, potem je pač tako kot na izletu, ki smo se ga udeležili pred nedavnim. S tremi razredi petošolcev smo se odpravili na Šmarno goro — po sledih šmar-nogorskih pravljic, legend in pripovedk.

Izlet pa se je spremenil v tekmo — kdo bo prvi pridiral na vrh in kdo bo spet prvi nazaj. Je med tem divjanjem sploh kdo opazil jesenske barve gozda, se je kdo za trenutek ustavil in se razgledoval po dolini?

Kdo vzgaja naše otroke? Otroški vrtci nosijo zvenec naslov: vzgojno-varstvene organizacije. Se lahko vzgojiteljica, ki ima več kot dvajset, celo trideset štiriletnikov v skupini res posveča vzgoji teh otrok?

Tudi šola se uradno imenuje: vzgojno-izobraževalna organizacija. Koliko pa je v resnici v naših osnovnih šolah vzgoje in koliko izobrazbe? Ne bi rada navajala odstotkov.

Kakšne so sploh možnosti za vzgojo?

Našo šolo vodimo po poti humanizacije in individualizacije. To je vsekakor edina prava pot. Dobro se rodi iz dobrega. Človečnost je treba najprej dati — šele nato lahko pričakujemo, da jo bomo dobili povrnjeno. Toda, kaj nam pomaga ideologija, ki jo vsakdanja šolska praksa ne potrjuje? Obenem ko vodimo šolo v individualizacijo, nam šolske

oblasti trpajo v razrede tudi po več kot trideset učencev. Zakon je povečal normative in zahteval razrede z več kot 30 učenci in s tem porušil prizadevanja osnovnih šol po humanizaciji in individualizaciji. Morda se motim, toda vsaj zame je ta predpis nekakšna ločnica v razvoju našega osnovnega šolstva.

V razredu z več kot trideset učenci se pouk že v sami zasnovi spreminja. Posameznik se izgubi v množici, postane le njena tridesetina, eden od delcev, ki so jih nasilno strpali skupaj v množico, ki postaja nepotprečljiva, nestrna in napadalna.

Disciplina, ali bolje, nedisciplina na naših osnovnih šolah je izgubila svojo klasično podobo. Stoletja dolgo so učenci nagajali učiteljem. Dandanes tega ne počno več. Učitelj je postal eden od predmetov v razredu in prav nič zanimivo ni, če mu učenec nagaja. In če nekaj ni vsaj malo nevarno, za najstnika tudi zanimivo ni.

Sodobna šolska nedisciplina je posledica medsebojnih trenj med učenci. Delo onemogoči fant, ki je sošolki vzel puščico, deklet zaradi tega vrešči, nekdo drug zbode sošolca v hrbet s šestilom ali pa ga brčne pod mizo, ta njega nazaj itn.

»Tovarišica, pridite hitro v razred! Tonija spet tepejo...« Medtem ko hitim v razred, se mi toži po tistih davnih dneh, ko sem se kot šolarka svojih učiteljev in profesorjev resda malce bala, a spoštovanje je bilo močnejše od strahu. Ne spominjam se, da bi bil kak sošolec do mene grob, da bi me kdo udaril ali žalil, da bi me kdo zmerjal. Spominjam pa se, da mi je kdo pošepnil: »Pazi, stara gre!« Hitro sem pospravila domačo nalogo, ki sem jo prav tedaj prepisovala. Kaj pa danes? Ko sama nastopam v vlogi »Stare«, danes pa me pride učenec iskat v zbornico, naj hitro pridem v razred, da učenci ne bodo kako minuto sami, da ne bi bili pet minut brez nadzora, da se v tem času ne bi stepli, zmerjali in psovali. Naj stopim v razred kot odrešenica, kot zaščitnica, kot krotilka, preprečevalka sporov med tridesetimi mladimi, zdravimi otroki.

Ob tej bridki resnici izgubljam svoje poklicno ravnotežje. Menim, da je določilo šolskih oblasti, ki so sprejele predpis, s katerim so zvišale število učencev v razredu, ukrep, ki je že tako slabo stanje vzgoje na naših osnovnih šolah privedel do kritične točke.

Ko smo na primer iz 3x24 učencev v petih razredih naredili 2x34 učencev v šestih razredih, nismo le povečali števila ljudi na nekem prostoru — zgodilo se je nekaj, kar je veliko huje: izpostavili smo se zapletom, ki sledijo takšnemu premiku. Smo pozabili na zgodovino in na večno ponavljajočo se trenja: staroselci — prišleki.

Stabilizacijo smo pač s tem res temeljito uveljavili v šoli, vprašanje pa je, ali smo s tem res kaj storili za prihodnost naše dežele? Toda — ali ni mladina naša prihodnost?

DUŠICA KUNAVAR

Slovenija potrebuje andragoško središče

Potrebe po hitrejšem in ustrežnejšem razvoju izobraževanja odraslih v SR Sloveniji, ki smo jih v zadnjih letih spoznali in ustrezno uvrstili v dokumente o razvoju SR Slovenije do leta 2000 in v druge razvojne in družbenopolitične ter strokovne dokumente, opozarjajo, da je treba ustanoviti andragoški center. Tako središče bi omogočilo ustrezno strokovno organiziranje strokovnjakov za reševanje nekaterih strokovnih nalog v izobraževanju odraslih. Pomenil bi ustrezno obliko organiziranosti za razvoj in pospeševanje izobraževanja odraslih in andragoške stroke.

Med prvimi, ki so na ravni družbenopolitičnih skupnosti (občin, mest) spoznali, da je treba strokovno urejati vprašanja na področju izobraževanja odraslih, je bila Skupščina mesta Ljubljane; ta je na svoji seji dne 6. 12. 1984 sprejela ugotovitve, stališča in predloge za ustrežnejši razvoj izobraževanja odraslih v Ljubljani. Med drugimi predlogi je tudi ta, da je treba v Ljubljani usklajevati delovanje ustanov, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih, razviti informacijsko, svetovalno in razvojno-raziskovalno dejavnost na tem področju ter ustvariti možnost za reševanje skupnih vprašanj andragoške stroke.

V skladu s programom svojega dela v letu 1986 je Andragoško

društvo Slovenije izdelalo predlog zasnove andragoškega centra, kot podlago za nadaljnje razprave o njem. Dozdajšnje razprave so pokazale, da je andragoški center res potreben, saj doslej ni nihče nasprotoval ideji in predlogu o ustanovitvi. Predlagano zasnovo je enoglasno podprl tudi Koordinacijski odbor za izobraževanje odraslih pri Republiškem komiteju za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo na svoji oktobrski seji.

Andragoški center naj bi s svojim delom zapolnil nekatere velike vrzeli v izobraževanju odraslih pri nas. Glede na stanje v SR Sloveniji na tem področju bi center opravljal zlasti te naloge: informacijsko-dokumentacijsko dejavnost za izobraževanje odraslih (tudi razvijanje informacijskega sistema na tem področju); andragoško svetovalno dejavnost (strokovno svetovanje organizacijam združenega dela in drugim uporabniškim organizacijam pri razvijanju in izvajanju izobraževalne dejavnosti za odrasle, svetovanje posameznikom in skupinam pri njihovem izobraževanju in zlasti pri razvijanju njihovega samostojnega učenja); razvijanje sodobnih prijemov v izobraževanju odraslih (v zvezi s tem tehnike in tehnologije za potrebe izobraževanja, multimedijskega izobraževanja: film, televizija, radio, video, tisk, konsultacije itd.); razvijanje me-

todologije ugotavljanja izobraževalnih potreb in drugih pomembnih vidikov informacijskega sistema v izobraževanju odraslih in pomoč izvajalskim organizacijam pri pripravi programov; različne oblike pomoči organizacijam, ki izobražujejo odrasle, in pomoč pri usklajevanju njihovega delovanja; oblikovanje mediateke in programoteka za izobraževanje odraslih; opravljanje akcijskih in razvojnih raziskav ter strokovnih analiz in ekspertiz na področju izobraževanja odraslih; priprava in izdajanje različnega strokovnega gradiva s področja izobraževanja odraslih.

Glede zasnove, po kateri bi center deloval, ni kakih večjih dilem, več nerešenih vprašanj pa nastaja ob njegovi organiziranosti. Ni jasno, kdo naj bi center ustanovil. Res je namreč, da pri nas izobraževanju odraslih nihče ne ponuja varnega in preskrbljenega »doma«, morda zaradi tega, ker prednostno skrbi za kaj drugega (npr. otroke in mladino), ker se sam komajda preživlja (npr. Zveza delavskih univerz) ali zaradi tega, ker pomena izobraževanja odraslih še ne čuti prav (npr. Gospodarska zbornica). Predlagano je bilo, naj bi se povezale npr. Zveza delavskih univerz, Skupnost izobraževalnih centrov, Izobraževalna skupnost Slovenije in se skupaj zavzele za ustanovitev andragoškega centra. Tudi financiranje tega središča naj bi bilo urejeno iz več virov; med temi so pomembnejši tisti, iz katerih pride denar za raziskovalne projekte na področju izobraževanja odraslih (center naj bi jih povezal in združil), denar zainteresiranih organizacij (npr. Iskra-Delta, ki bi po centru uveljavljala svojo računalniško tehnologijo in proizvodnjo), denar pa

naj bi pridobili tudi z neposredno svobodno menjavo dela (npr. svetovalno delo in ekspertne loge). Videti je, da prostorov andragoški center pa tudi administrativno-tehničnega osebjana bo težko dobiti.

Ob ustanavljanju tega središča moramo poudariti njegov namen: povezoval in razvijal bi to, kar že zdaj uspešno deluje, k temu pa naj bi dodajali tisto, kar nam manjka. Ne gre za uboljšanje zdajšnjega, in ne za tobovanje s tem, kar že imamo. Zato bo center začel opravljanje svoje poslanstvo toliko prej, toliko bolje, kolikor bolj bomo zavedali, da ga potrebujemo vsi. Tako se bo z delovanjem andragoškega centra, če bomo prav razumeli in podpirali obogatila dejavnost Zveze delavskih univerz, Skupnosti izobraževalnih centrov, Zavoda URS za šolstvo, pa tudi Filozofske fakultete in Pedagoškega inštituta; ti so namreč vsaka zasebna šibka ustanova v izobraževanju odraslih, z združenimi močmi pa bi lahko postale močne tudi same tem področju.

Po sklepu koordinacijskega odbora za izobraževanje odraslih pri Republiškem komiteju za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo naj bi posebna sklopina — po pogovorih z ustreznimi ustanovami — ponudila materialne in finančne pogoje za šitve za do zdaj nerešena vprašanja, predvsem za vprašanje ustvaritve noviteltstva. V skupino so bili imenovani predsednik Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo Franci Pivec, predsednik koordinacijskega odbora za izobraževanje odraslih pri istem komiteju Janko Pučnik in predsednik Andragoškega društva Slovenije Zoran Jelenc.

ZORAN JELENC

Zakaj dvopredmetni študij telesne vzgoje in biologije na Pedagoški fakulteti v Mariboru?

V roke mi je prišel najnovejši predlog Pedagoške fakultete v Mariboru o tem, da namerava odpreti dvopredmetni študij telesne vzgoje. Študij telesne vzgoje naj bi se na Pedagoški fakulteti v Mariboru povezoval s študijem biologije. Diplomanti bi si torej pridobili naslova predmetni učitelj (ali profesor) telesne vzgoje in predmetni učitelj (ali profesor) biologije.

O strokovni strani dvopredmetnega študija telesne vzgoje ne bi izgubljaj besed. Ljubljanska fakulteta za telesno kulturo je izdelala obsežen strokovni elaborat, ki zagovarja in utemeljuje enopredmetni visokošolski študij telesne vzgoje. Takšno mnenje zastopata tudi Zveza pedagogov telesne vzgoje Jugoslavije in jugoslovansko Združenje visokih šol in fakultet za telesno oziroma športno vzgojo. Stroka je torej povedala svoje.

Zelo zanimiva pa je »biološka« plat tega vprašanja. Na osnovnih in srednjih šolah se zdaj zaposlujejo kot učitelji biologije »dvopredmetni« biologi (ki so kot drugi predmet študirali ali kemijo ali gospodinjstvo) in »enopredmetni« diplomirani biologi oziroma profesorji biologije. Iz neuradnih podatkov Zveze skupnosti za zaposlovanje SR Slovenije je mogoče ugotoviti, da je v letu 1983 diplomiralo 97 »enopredmetnih« in »dvopredmetnih« biologov. Samo 30 se jih je zaposlilo, 90 (!) pa jih je ostalo brez zaposlitve. V številu 90 so zajeti tudi tisti, ki so iskali zaposlitev že pred letom 1983 in so ob letni bilanci leta 1983 še zmeraj prosili za zaposlitev. Leta 1984 je diplomiralo 61 biologov, zaposlilo se jih je 27, 74 (!) pa jih je ostalo brez zaposlitve. Kaže torej, da diplomira že zdaj več

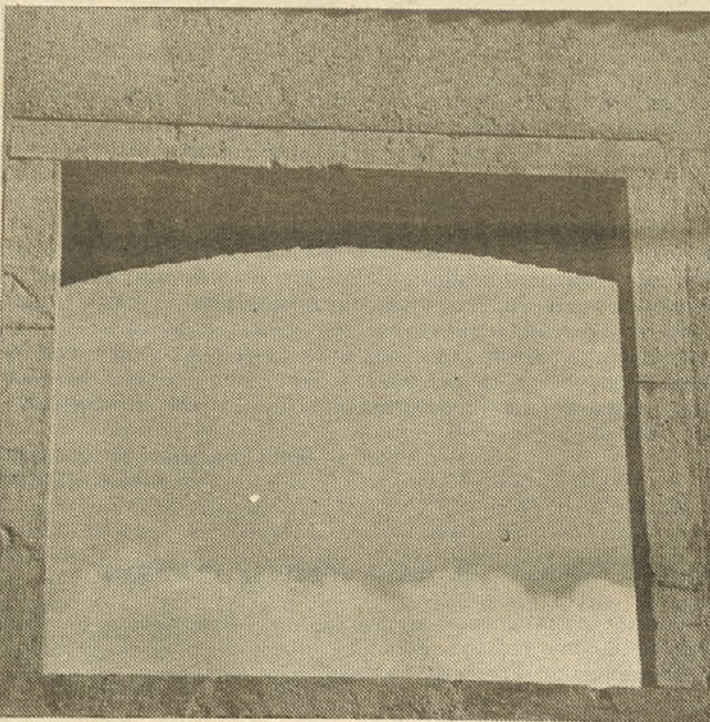
biologov, kot pa jih Slovenija potrebuje. Kljub temu namerava Pedagoška fakulteta v Mariboru šolati še eno kombinacijo »dvopredmetnih« biologov. Neuradni podatki Zveze skupnosti za zaposlovanje SR Slovenije tudi kažejo, da je med biologi največ prosilcev za zaposlitev na ljubljanskem, kranjskem, koprskem, mariborskem, murskoboškem in celjskem območju. Zадnja območja (dve pa prav gotovo spadajo k mariborski pedagoški fakulteti).

Zanimivo bi bilo videti uradne podatke o nezaposlenih učiteljih oziroma profesorjih biologije. Če navedeni podatki niso pravilni, naj jih predstavnik Zveze skupnosti za zaposlovanje ovzi ali popravi. Za čiste račune bi bilo to vsekakor potrebno.

Sprašujem pa se tudi, kaj menijo o tem biologi in družbeni službe, ki morajo skrbeti za to, da se šolanje kadrov načrtuje skladno z družbenimi potrebami, da ne bo po nepotrebnem presežka diplomantov in žalostnih posledic, ko se mladi ljudje po končanem šolanju ne morejo zaposliti. Saj je menda takšno načrtovanje tudi eden od sestavnih delov novega reformiranega usmerjenega izobraževanja.

Vztrajanje pri takšnem dvopredmetnem študiju, ki je v enem delu strokovno oporečen v drugem delu pa ni zagotovila za zaposlitev, prav gotovo ni samo globoko družbeno vprašanje, temveč tudi etično. Od kod Pedagoški fakulteti v Mariboru pogum za takšne namere? Ali gre morda v našem šolstvu spe- za eno od političnih rešitev, ki niso strokovno utemeljene in so nastale brez analize družbenih potreb?

SILVO KRISTAN

Miroslav Zdovc: Ura brez kazalcev, 1977

BOMO KAJ SPREMENILI V FINANCIRANJU OSNOVNEGA IZOBRAŽEVANJA?

Delo je 15. oktobra na drugi strani objavilo kratek, a zanimiv članek z naslovom: Izobraževanje v osnovnih šolah financirani iz skupne blagajne. Pisec članka ugotavlja, da bi bilo treba osnovno izobraževanje financirati iz skupne blagajne. Le tako bi bilo mogoče izenačiti razmere, v katerih se šolajo naši otroci, pa tudi plače učiteljev bi se »zblizale«. Zdadnji način financiranja po občinskih sisih vse bolj poglavlja razlike v osnovnem izobraževanju. Tako so ugotavljali delegati skupščine republiške skupnosti osnovnega izobraževanja Srbije.

Morda bi bilo prav in koristno, da bi tudi Izobraževalna skupnost Slovenije začela razmišljati o enotnejšem in pravičnejšem financiranju osnovnega šolstva. To šolstvo ima skupni imenovalec v enotnih učnih načrtih, enotnih učno-vzgojnih smotrih, enotni usposobljenosti pedagoških delavcev, starosti učencev idr. Skratka, poenotena je vsa dejavnost, ki bi zato zahtevala tudi enotno financiranje; vendar pa ni tako, saj se prav v tem šole zelo razlikujejo, še večje pa so razlike v posameznih občinah. Menda se tu kar držimo ljudskega pregovora, da »vsak po svoje boga moli«.

V naši republiki je 65 občin; te imajo 65 občinskih izobraževalnih skupnosti s svojimi samoupravnimi organi in administrativnim aparatom, ki ni majhen in ni poceni. Vsaka od teh 65 občin odmerja prispevne stopnje za izobraževanje — te seveda niso enotne in se gibljejo od 4,50 % do 7,79 %. Pa pojdemo še naprej in seštejmo vse ure, ki so jih naši šolski kolektivi porabili, ko so »kovali« svoje samoupravne predpise, med katerimi je najpomembnejši Pravilnik o delitvi osebne dohodka. Koliko je bilo ob tem preprirov, nesoglasij, nejevolje, zamer, osebnostnih zahtevkov in se bi lahko naštevati. Mar ne bi bilo preprostejše, če bi vsa ta dela opravljal en sam organ v republiki? Območje delovanja šol je tako majhno, da o njem ni vredno govoriti, saj jim denar odmerja izobraževalna skupnost, to pa vodi praviloma človek, ki ni iz prosvetne stroke. Naš veliki Prešeren je že pred 150 leti ugotovil, da »le čevlje sodi naj Kopitar«.

Če so o spremembah financiranja začeli razpravljati v Srbiji, ne bi bilo napak, če bi o tem začeli razmišljati tudi pri nas.

ERNEST REČNIK

Kako do Gregorčiča

kulturni dnevi v jubilejnim letu

Ko se letnice zaokrožijo, smo pripravljani: spominjali se bomo, proslavljali, praznovali. In tako že daleč pred napovedanim datumom prazniki ne dajo počiti. Kako naj prenesemo spomin iz nekega davnega, odmaknjenejšega časa v današnji svet? Kako naj današnjega mladostnika obogati tudi Gregorčič, ki pa nobene njegove pesmi še nebral ni, kaj šele, da bi jo znal na pamet? In vendar moramo najti pravo struno, udariti nanjo, da bo zazvenela — zven bo morda ostal in ostala bo radoovednost — morda bo potešena tudi kasneje. Saj ni res, da naših mladih nič ne zanima, samo začetki jih je treba, potem bodo doprijeli z vso zagnanostjo, znajo za mladost.

Učiteljski zbor zaseda. Mnenja, predlogi, zamisli — tudi nasreje, šele septembra smo; stajajoč obujajo spomine, kar sami oddeklamirali Zakrivljeno pismo v roki... vsakdo po svoje pesnika v srcu. Primorci pogledajo za seboj še druge. (Ali je bilo zapisano, naj kulturni dnevi prinesejo kulturo tudi v zbornici?). Kar sklenemo danes, ovržemo na drugem sestanku. Ni dovolj dobro. Rdeča nit je ena: opozoriti na tisto, kar nam je živo tudi v današnji čas: om, narava, naš planinski svet, stišni pesnikov čustveni svet... obutek dolžnosti in odgovornosti.

Tako izoblikujemo načrt:

- Šolsko kulturno društvo bo pripravilo nagradni natečaj NAZAJ V PLANINSKI RAJ.
- Vsi razredi bodo obiskali pesnikovo rojstno hišo.
- Gregorčičovo sporočilo naj bo aktualizirano tudi pri naravnostnih in družboslovnih predmetih.
- S spominsko uro in razstavo bomo 15. oktobra končali Gregorčičeve kulturne dneve.

Dobro in dolgoletno sodelovanje s kraji se obnese pri prvi točki. Planinsko društvo Podgorje prispeva denar za nagrade. Če zagledaš v šolski avli razstavljene planinske nahrbtnike, dva para smučarskih palic, dokolenke, kape... potem se pač moraš sprašati, kako bi prišel do njih. Morda je res preveč zamudno, da bi bral razpis, ampak nekako pa se izveže, da učenci prvih treh razredov lahko sodelujejo z likovnimi prispevki, učenci drugih pa s pesnimi — tema so seveda gore. Druga točka bi bila lahko najpreprostejša, pa ne mislimo tako. Ne bomo se samo zapodili skozi razstavne prostore in se spetli ob spominkih, zato sklepamo: V Vrsno bomo odšli v skupinah — po dva razreda skupaj — toliko nas tudi lahko pelje šolski avtobus. Delo bo potekalo

po vnaprej pripravljenem programu:

Pred vasjo bomo malicali.

Vsi skupaj si bomo na hitro ogledali pesnikovo rojstno hišo.

Po ogledu zbor pred hišo, razdelitev na skupine.

Skupinsko delo: zbiranje podatkov o pesnikovem življenju in delu, kraju, okolici, likovna upodobitev hiše, kraja, pokrajine. Čas za nakup spominkov.

Odhod k spomeniku Simonu Gregorčiču. Poročanje, kratek kulturni program.

Nazaj grede: do griča, od koder je videti slap, mimo spomenika NOB do avtobusa.

In še: če bo dovolj časa, do pesnikovega groba in skozi Kobarid nazaj proti Baški grapi.

Takšen je program za peti in šesti razred. Programi drugih razredov so podobni, le stopnji prilagojeni.

Učenci petega in šestega razreda osnovne šole Simona Kosa Podbrdso so letošnjega 6. oktobra z učiteljicami obiskali Vrsno. Za rešitev in izpolnitev vseh nalog so potrebovali dve uri, od 9. do 11. Obiskali smo tudi pesnikov grob, ni pa bilo časa za vožnjo skozi Kobarid.

Vtisi?

Če so naloge konkretne, jih ni težko izpolniti. Ko so šli učenci prvič skozi prostore, so šli, kot se pač spodobi: mirno, hladno, ravnodušno. Čisto drugače jih je bilo opazovati, ko so odhajali vsakdo s svojo nalogo. Poiskati so znali odgovore na vsa vprašanja, če ne sami, so zaprosili za pomoč učiteljico ali tudi oskrbnico, ki je bila, mimogrede povedano, vsa raznežena, ko je začutila, da gre zares.

Seveda se v sebi sprašujemo, kaj je izpolnjeno od tistega, kar smo želeli — ali smo zasejali seme? Deklamirali so »Soči« in zrlji na njeno srebrno črto v dolini in ob pogledu na Krn ponavljali za pesnikom... nazaj v planinski raj... Jim bodo besede ostale v srcu do takrat, ko bodo zares odločali? Bodo znali in mogli ohraniti dediščino? Kdo ve? Naše delo ni samo za danes in jutri. In ko bodo občutilja dekleta in zavrti fantje iz osmega razreda prislunili pesnikovi ljubezenski izpovedi — bodo začutili v njej tudi svojo bolečino in dojeli, da je treba znati živeti tudi z njo?

Za konec beseda o vtisih, kot jo je zapisala učenka 5. razreda: Najbolj zanimivo je bilo, ko smo reševali naloge. Zvedela sem, kje se je pesnik rodil, kjer je služboval in kje je umrl. Zelo lepo je bilo pri cerkvi sv. Lovrenca, kjer je pesnik pokopan. Videla sem, da je na Vrsnem res tako lepo, kot je na letopoto opeval pesnik Simon Gregorčič.

MARTA BERGINČ

Svoboda človeške in umetniške volje

Bojanu Štihu (1923—1986), književniku, kritiku in esejistu

Rad prebiram učene razprave o pesnikih, o zgodovini pesništva, o slogih, pomenih poezije, o znakih in strukturah. Vse, prav vse me zanima, kar pišejo o poeziji tisti, ki o njej predavajo. Bog ne daj, da bi oporekal temu, kar pišejo o poeziji Julija Kristeva ali Lucan ali Sollers ali Foucault ali Batthes itd. Veliko pametnega je v njihovih razmišljanjih, ki nočejo več biti le obramba pesništva, marveč njegova interpretacija. Toda ob njihovih in drugih učenih knjigah o pesnikih in poezijah se vendarle neprestano vprašujem, ali še znam, ali še znamo brati poezijo in jo doživljati brez kulturnozgodovinskih, literarnozgodovinskih in filozofskih pripomb in razlag?

Kdo bo mlademu rodu odkril, katera razmerja v naši kulturi in literaturi so bila v resnici nevarna? Recimo: razmerje med pragmatičnim utilitarizmom in strastno željo po svobodi ustvarjanja v umetnosti? Razmerje med povojnim socialističnim realizmom in svobodoljubno evropsko duhovno tradicijo in umetnosti in kulturi? Med lopataškim klepanjem verzov in ljubezensko pesnijo, ki ni bila dovoljena? Konfliktno razmerje med zapovedano politično doktrino in velikim vseobsegajočim dvomom, ki pa je temelj celotne evropske kulture in znanosti, in tudi Marxove znanstvene metode? Hudo razmerje med finančnim nasiljem in duhovno omejenostjo administracije in svobodo človeške in umetniške volje? Razmerje med hlapčevstvom novega tipa in samozavestjo socialističnega značaja? Razmerje med belo kugo abortiranih načel in zvestobo slovenskemu političnemu in kulturnemu izročilu?

Od Aristotela in Platona naprej prinašajo filozofi in teoretiki nesrečo za nesrečo umetnosti in umetnikom. Zato se uvrščam med tiste preproste ljudi, ki se umikajo pred teorijami o lepoti in o pravici in iščejo v umetnosti le osebnostno doživetje, v katerih osmišljajo svojo družbeno stvarnost in položaj. Umetnosti brez osebnega doživetja ni. Tako se mi godi ob Lukreciji Benjaminia Britna, ki sem jo poslušal te dni v Križankah ali pred podobo Svetega Sebastijana Antonella da Messine, ki sem jo videl v junijskih dneh v prelepi dresdinski galeriji ali pa zdaj, ko berem Čelinovo Potovanje na konec noči. Kot bralec spremljam prav vse, kar pišejo o sodobni slovenski umetnosti naši teoretiki in filozofi. Iskreno povedano, le tu in tam kaj malega razumem, čeprav se trudim s povečevalnim steklom, leksikoni in zgodovinskimi knjigami v rokah. Ne gre in ne gre. A mislim, da nikakor ne zaradi moje nevednosti in nesposobnosti, marveč zaradi nekega preprostega dejstva, ki z mojim filozofskim neznanjem nima nobene zveze. Dejstvo, ki nanj mislim, pove, da se umetnost zaradi svoje »božanske« oblike in vsebine, obe sta neločljivi od človekovega hrepenenja in fantazije, izmikata znanstveni presoji in zategadelj tudi sleherni filozofski spekulaciji. Zlom Heglove estetike je najbolj nazoren primer, kako s filozofijo ni kaj početi v svetu umetnosti.

Ali si sploh še kaj upamo, saj smo docela ujeti v institucionalni sklerozi lastne ne-bitosti? Nekulturna, porabniška in zgolj v »gospodarstvo« naravnana misel nas pelje stran od znanja, proč od omike in daleč od kulturne samozavesti. Z usmerjenim šolstvom smo najstnike in najstnice, ki nimajo več kot štirinajst let, postavili čez noč pred življenjsko izbiro; kaj biti, kaj postati, kaj delati. Celotna armija je v tem pogledu pametnejša od šolnikov, saj sprejema v svoje vrste mladeniče šele, ko so dopolnili osemnajsto leto.

Kako lahko pride neki narod do zavesti o samem sebi? Le s kulturo je mogoče kaj takega storiti. S pesmimi, novelami in dramami. S podobami in skladbami. S spleti in arhitekturo. Stara misel, ki je toliko stara, kot so stari narodi tega sveta. Tisto, kar je najbolj usodno v našem sedanjem nacionalnem trenutku, lahko opišem z besedami: izguba zgodovinske zavesti.

Spomnimo se le razgovora med Antigono in Kreontom in premislimo, kdaj je to bilo. Tisti, ki je sposoben doživeti poezijo, bo kaj lahko spoznal razliko med človekom in državo ali pa razliko med kozmosom in posvetnim zemeljskim templjem etatiistične moči.

(Iz knjige To ni nobena pesem, to je ena sama ljubezen.)

Gasparijeve ilustracije

Maksim Gaspari je že dolga desetletja eden najbolj znanih umetnikov pri nas. S svojimi ilustracijami, knjižnimi opremami, z nepredelanim številom razglednic in s slikami je dosegel, da je postal že pred vojno eden najbolj razumljivih in priljubljenih slikarjev. Kljub temu ni težko ugotoviti, da zdajšnji mladi rod Gasparija kaj malo pozna. Zato je toliko bolj dobrodošla zdajšnja razstava Gasparijevih ilustracij v Narodni galeriji, ki bo trajala do 16. novembra.

Ne glede na to, kolikšna je umetniška moč Maksima Gasparija, koliko je današnji čas oddaljen od tematike, ki je zanj posebno značilna, in izraznih temeljev, pa ne kaže spregledati te resnice: če ob portreih, satirnih bodicah in dnevnih refleksijah na nekdanje čase upoštevamo zelo močan ilustratorski delež, narodopisne razglednice ipd., potem postane tudi preprostem, nepoučenemu gledalcu jasno, da je Gasparijevo ilustracijsko delo ne le bogatejše, kot ga lahko prikaže razstava, temveč tudi zelo povezano z mladinskimi knjižnimi deli in narodopisnim izročilom. Oboje pa je takšne narave, da je razstava kot nalašč za šolsko mladinu, če vse te posebnosti upoštevamo. Veliko pove že podatek, da je Maksim Gaspari opremil kar 56 knjig, poleg tega pa še veliko revij, koledarjev idr. V tridesetih letih je šolski rod dobil prvo šolsko knjigo z Gasparijevimi ilustracijami, ki so se hitro priljubile v najbolj zgodnjih letih, pa ni bilo tedanjim rodovom težko slediti ilustracijam pri različnih knjigah, zlasti za osnovnošolce. Tudi razglednice s prazničnimi motivi in narodopisno obarvane so imele svoj namen in pomen. Zdajšnji šolar tako rekoč ne more poznati Gasparijevih ilustracij in podobnih del. Razstava pa je lahko mikavna priložnost, da se mladina ob razlagi seznani z ilustratorskimi in drugimi deli, ki jih je pri Gaspariju zavzeto spremljal in spoznaval stari rod.

I. G.

kultura

Slovenščina v vzgoji in izobraževanju

Ureja Stanko Šimenc

Jezikovni preprih v osnovni šoli

Morda se zdi komu razmišljanje o jeziku v osnovni šoli jalovo početje.

Reka teče svojo pot: naplavlja, poplavlja, preplavlja, presiha, ponika, spreminja tok. Koliko pa je v jeziku drugače? Toliko, da mu je, knjižnemu, struga določena in bregovi utrjeni. Sila vode pa jih kar naprej izpodkopava.

Materinščini je kot učnemu predmetu namenjeno največ ur v osnovni šoli. Vsega skupaj 1240 ur predmeta, imenovanega slovenski jezik. Ta ni le učni predmet, je tudi učno načelo. Z materinim jezikom je izpolnjen celotni vzgojno-izobraževalni proces, vključujoč ves program življenja in dela v osnovnem izobraževanju.

Jezikovna reka je polna vrtincev in tolmunov. To je reka za kanuiste in kajakaše, v kateri ne manjka čeri in slepeče pene. Jezikovna vzgoja v osnovni šoli se prebija čez brzice in slapove neprijaznih vplivov od vsepovsod. Njen posvečen žrec je učitelj slovenskega jezika, ki dan za dnem zažiga kadilo in daruje bogovom Koristnih in Lepih umetnosti. Od Trubarja do Toporišiča »razlaga pisma, prosta zmote vsake«, in posluša, kako se odmev odbija od sten. Živa voda se zna neukročena valiti mimo njega.

Zakaj?

Zato, ker ne govori v jeziku večine. Najvplivnejši jezik je vihrava srborita pogovorsčina, ki je ne utesnjuje noben breg. Tako se dogaja nekaj prekucuskega, prosto po pregovoru, da kar nekdo z rokami zgradi, drug z bolj zajetnim delom telesa podere. Jezikovna vzgoja brni pravzaprav na eni sami struni, ki jo v šoli tu bolj tam manj osamljen uglašuje slavist. Moč njegovega jezikovnega vplivanja je komaj zaznavna, če ubirajo javni govorniki popolnoma druge napeve. Če v jeziku posnemanje ne bi bilo močnejše od učnega, bi imeli učitelji lažje delo, tako pa so skorajda obsojeni na prenašanje vode v situ. Učenci jih kot jezikovni vzor preslišijo, ker so drugi govorniki s svojo pogovornostjo in narečnostjo bolj usmerjeni po njihovem kroju.

Zajec tiči v tem grmu. Jezikovni pouk je pretežno slavistova naloga, jezikovna vzgoja pa mora biti skrb vsakega učitelja. Če se učenci čudijo ali celo upirajo, češ, zakaj da jim učitelj neslavist v zapiskih popravlja tudi pravopisne napake ali zakaj zahteva izražanje v zbornem jeziku, pomeni, da se njihova jezikovna zavest še ni prebudila. To pa se ne more zgoditi, če jezikovnega uzaveščanja ne pojmuje kot pomembno vzgojno nalogo prav vsak učitelj.

Govorni položaji se tudi v vzgojno-izobraževalnem procesu spreminjajo. Čedalje več je okoliščin, ki ne zahtevajo izrazite knjižnosti. Osnovna šola vabi v svojo sredo zunanje sodelavce. Ti vnašajo v njen prostor jezikovni preprih. Pri interesnih dejavnostih, denimo, slišijo učenci le malo zbornega jezika, najsi bo mentor učitelj ali ne. Športne, naravoslovne, kulturne, tehnične dejavnosti, dejavnosti v organizacijah, akcije komaj kdaj označuje knjižnost. Če pomislimo, da izginja pri različnih predmetih tudi iz razlage snovi in s komunikacijske črte učitelj-učenec znotraj učne ure, ni daleč do sklepa, da se počasi umika v nekakšen geto: v slavistovo učilnico. Čeprav mora v organiziranih oblikah vzgojno-izobraževalnega procesa, kot znamo učeno reči, vsak učitelj uveljavljati rabo knjižnega jezika in skrb za jezikovno kulturo, ta dolžnost še ni docela uresničena. Medtem ko je v nižjih razredih skrb za jezik opazna, in so učitelji, ki do jezika nimajo odnosa, redki, se v višjih razredih razmerje nekoliko obrne na račun tistih predmetnih učiteljev, ki se jim to vprašanje ne zdi pomembno.

Na jezikovnem področju ni mogoče zagovarjati načela en bog, ena vera, en cesar. Zvrstnost označuje jezik kot odprt sistem. Razplatenost znotraj zvrstnosti omogoča pomensko in slogovno niansiranje sporočil skorajda v nedogled. Za dobro združevalnost knjižnega jezika, zbornega in splošnega pogovornega, si mora vsak posameznik pridobiti precej jezikovnega znanja. Le-to pridobiva sistematično pri predmetu, imenovanem slovenski jezik, medtem ko mora k jezikovni zavesti primakniti svoj delež vsak učitelj in vsak predmet.

Osnovna šola seveda ni edini vir jezikovnega vpliva. Uragansko moč imajo množična občila, kakršna sta radio in televizija. Jezikovna malomarnost nekaterih oddaja že dolgo podira pozitivna prizadevanja šole. Ker zgledi vlečejo, pogovorsčina preplavlja kot povodenj tudi strateška otočja, ki so za naše splošno dobro v domeni zbornosti.

O skrbi za jezik je bilo nekoč in danes napisanih veliko tehtnih misli. Sodeč po občutju, so v preteklosti bolj zalegle, kot zaležejo zdaj. Ljudje, ki se preživljajo z delom svojih rok, in tisti, ki jim pravimo izobraženci, imajo enako pravico in dolžnost spregovoriti na javnem prostoru. Škoda, ker imajo slednji manj jezikovnega znanja in jezikovne zavesti, kot so ju imeli njihovi vrstniki pred petdesetimi in sto leti. Ali je za to odgovorna jezikovna vzgoja v družini ali v šoli ali jezikovno stanje v institucionalizirani javnosti?

Na nekaj ne bi smeli pozabiti: tako dolgo obdobje kot v osnovni šoli ne prebije človek v nobeni šoli več. Srednješolsko, višješolsko in visokošolsko izobraževanje je krajše, saj nobeno ne traja obveznih osem let. V času osnovnega izobraževanja se utrjujejo tudi osnove za jezikovno znanje in jezikovno vzgojo. Že zato mora biti skrb za pisno in govorno kulturo v osnovni šoli med najvažnejšimi nalogami ne ustanove. Nanaša se na odnos do jezika pri učencih in pri učiteljih.

Toda jezik v osnovni šoli ni kak poseben sindrom. Označevala naj bi ga zbornost, obvladuje pa ga (pokrajinska) pogovornost, kar postaja v javnem življenju splošna praksa. Ob tem se sprašujem, ali bo zborni jezik ljudem ohranila šola ali ga bomo ljudje ohranili njej. Menim, da bi ga morali ohraniti drug drugemu, če je dokazano in spoznano, da nam je potreben.

BERTA GOLOB

OBVESTILO

Zbirke Loškega muzeja v Škofji Loki so odprte vsak dan, razen ponedeljka od 9. do 18. ure.

V galeriji na Gradu je na ogled razstava slik, skulptur in objektov slikarja Izidorja Jalovca. Razstava je odprta ob istem času kot zbirke muzeja.

Maksim Gaspari: Čelna vinjeta iz revije Dom in svet, 1908

zdravje

Zbistriti kadilce

Kljub prizadevanjem posameznih družbenih dejavnikov (Rdečega križa, Zavoda SRS za zdravstveno varstvo, Zavoda SRS za šolstvo, društev nekadilcev, odborov za varstvo pri delu in drugih) še nismo dosegli dovolj pri preprečevanju in omejevanju kajenja. Da bi bili učinkovitejši, poziva predsedstvo Republiške konference SZDL Slovenije k vztrajnejši in bolj usklajeni najširši družbeni dejavnosti v boju proti tej škodljivi razvadi.

Doseči moramo, da se na sestankih, sejah in podobnih srečanjih v zaprtih prostorih ne bi kadilo. Ker kajenje škoduje zdravju, bi ga morali omejiti in preprečiti zlasti med mladimi. Skrbeti moramo za zdravo življenje, razvijanje zdravih življenjskih navad, pozitiven odnos do okolja in ljudi. Tega ni mogoče uresničiti le z opozorili o prepovedi kajenja, temveč moramo doma in v šoli vzgojno vplivati s svojim osebnim zgledom, da mladi ne bodo začeli kaditi. Tega se morajo zavedati predvsem starši, vzgojitelji, učitelji, javni, zdravstveni, kulturni in športni delavci.

Samoupravni organi, samoupravne skupnosti in družbenopolitične organizacije se morajo čimprej zavzeti za uresničevanje Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o varstvu pri delu, posebno tistega določila, ki zahteva od ozdov, da s samoupravnim splošnim aktom določijo prostore, v katerih kajenje ni dovoljeno. Pri tem morajo upoštevati zahteve po zaščiti zdravja delavcev, ki opravljajo delo v zaprtih prostorih.

L. L.

Tudi na šolah kadijo

Ob vsesplošnem prizadevanju za omejitev kajenja po svetu in pri nas se sprašujem, kakšno vzgojno vlogo imajo v učiteljskih vrstah tisti, ki ne morejo brez cigarete. Žalostno je gledati učitelje na šoli, kako vlečejo cigarete. Zbornica je zakajena, da človeka prvi trenutek, ko stopi vanjo, kar v pljuča zareže. Ne preostane mu drugega, kot da se čim manj zadržuje v tem kadilskem prostoru. Hudo pa je na raznih konferencah, ki trajajo po tri ure, udeleženci pa vmes ves čas prižigajo cigareto za cigareto. Nič ne pomaga pripomba, naj ne bi kadili.

Zatorej ni čudno, da morebitna prizadevanja v boju proti kajenju pri mladih nimajo pravega učinka. V vseh tridesetih letih službovanja še nisem doživel, da bi na eni sami učiteljski konferenci obravnavali problematiko kajenja na sploh, kaj šele na šoli. Samo enkrat je bilo mimogrede rečeno, da je prišlo od republiškega organa za šolstvo priporočilo, naj učitelji vpičejo učencev ne kadijo.

Ob takšnem odnosu do kadilcev v učiteljskih vrstah in kajenja v šolah še dolgo ne bo nobenega učinka. Menim, da bi vprašanje kajenja v učiteljskih vrstah morali temeljito obravnavati tudi na

konferenci učiteljskih zborov. Kadilci v učiteljskih vrstah pa bi morali biti prvi, ki bi uvideli, ne samo z zdravstvenega, temveč tudi z estetskega stališča in čuta za čistočo ter higieno, kako nesprejemljivo je kajenje v družbi ljudi, ki so prisiljeni živeti v takšnem ozračju.

Menim, da je vprašanje kajenja in še posebno kulture kajenja prav tako pomembno kot druga vzgojna problematika, zato je skrajni čas, da mu vsi republiški organi za vzgojo in izobraževanje, šolske svetovalne službe, pedagoški svetovalci, ravnatelji in šolski kolektivi namenimo ustrezno pozornost. Čas je, da enkrat temeljito ovrednotimo kajenje z vseh zornih kotov in postavimo pred kadilce v prosvetni službi jasne zahteve. Prav tako bi morali tam, kjer vzgajajo prihodnje vzgojitelje in učitelje naših otrok, vzgoji v tem pogledu nameniti več pozornosti. Bomo morda tudi to dočakali, ali pa bodo morali bolj prosvetljeni starši zahtevati, da se tisti, ki vzgajajo njihove otroke, najprej sami vedejo kot dobro vzgojeni — tega pa za kadilce v prosvetnih vrstah še ne moremo trditi.

ERNEST CILER

Posvetovalnica za učitelje

Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše v Ljubljani, Gotska 18, je pripravil za šolsko leto 1986—87 novo svetovalno obliko za učitelje. To bo stalna oblika svetovanja, pri kateri bodo strokovni delavci Svetovalnega centra — specialisti iz medicine, psihologije in posebne pedagogike — pojasnjevali učiteljem vse, kar jih bo zanimalo o psihosocialnem razvoju otrok, še posebej o učenju in razvoju posebnostih in motnjah.

Na te razgovore Svetovalni center vabi učitelje, ki imajo pri svojem vzgojno-izobraževalnem delu težave in se želijo o njih posvetovati — neodvisno od individualne obravnave otrok.

Posvetovalnica bo vsak prvi četrtek v mesecu v prostorih Svetovalnega centra od 12. do 14. ure, začela pa bo delovati 6. novembra t. l. Svetovanje je brezplačno.

Dodatna pojasnila lahko dobite tudi po telefonu (061) 574-691.

Alkoholizem in pedagoško delo

Naloge pedagoških delavcev so verjetno najtežje tam, kjer se njihova posebna izobraževalna vsebina, ki jo podajajo učencem, stika s celostnimi življenjskimi razsežnostmi. Prav zato je vzgoja neprimerno zahtevnejša kot izobraževanje. Največjo strmino pa doseže vzgojno prosvetno delo tam, kjer naleti v učencih ali v samem učitelju na razbolela mesta na posledice zgrešene osebnostne rasti. To so konfliktna in problemska področja v osebnosti.

Ena od takih področij, na katero verjetno pedagoški delavci nalete izredno pogosto, so posledice alkoholizma. Mislimo seveda predvsem na posledice alkoholizma pri učencih iz alkoholčnih družin. Ko se lotevamo te stvari, pa moramo vsaj bežno upoštevati tudi posledice alkoholizma v vedenju pedagoškega delavca, če na primer sam izhaja iz alkoholčne družine, če se vdaja čezmernemu pitju njegov sozaveznik in končno, če se morda vdaja alkoholizmu on sam.

O vprašanjih, povezanih s pitjem in alkoholizmom, s katerimi se ubadajo pri svojem delu tudi pedagoški delavci, zlasti učitelji zdravstvene vzgoje, šolske svetovalne službe in vzgojitelji v domovih za učence, bo podal izbrane razlage in možnosti za skupinsko izmenjavo izkušenj tridnevni seminar ALKOHOLIZEM IN PEDAGOŠKO DELO. Seminar bo predvidoma v polletnih počitnicah pripravilo Društvo terapevtov za alkoholizem SRS. Vsi, ki se želijo udeležiti seminarja, pišite Društvu terapevtov za alkoholizem SRS na naslov: Bohoričeva 4, 61105 Ljubljana, pp. 30, da boste dobili podrobnejši program seminarja.

V nekaj člankih se bomo torej zaustavili najprej ob nekaterih dejstvih in spoznanjih o učencih iz alkoholčnih družin, nato ob alkoholizmu v rodni ali v lastni družini pedagoškega delavca in končno izluščili iz tega nekaj alkoholističnih spoznanj in možnosti pedagoških delavcev pri soočenju s temi trdimi in neizbežnimi nalogami.

Miroslav Zdovc: Sledovi mokečih, 1973

Učenci iz alkoholčnih družin

Pri svojih priložnostnih predavanjih in pogovorih z učenci osnovnih šol in s srednješolci o vprašanjih alkoholizma sem redno opazal, da je bilo nekaj učencev iz alkoholčnih družin, to je takih, kjer je eden od staršev zapit ali pa sta celo oba. Že njihovo vedenje med predavanjem in besede med pogovorom to razodevajo, po predavanju pa radi ostanejo, da se pogovori še konkretnije o svojem položaju.

Alkoholizem je pri nas tako razširjen, da ima verjetno vsak učitelj ali profesor pred sabo v razredu nekaj otrok, mladostnikov ali študentov, katerih duševnost je bistveno določena z izkušnjami ob zapitem očetu, razočarani materi in drugem, kar sodi v ta tragični splet.

Kakšna je ta izkušnja in kakšne so posledice v duševnosti in vedenju otroka?

Predšolski otrok iz alkoholčne družine

Medsebojni odnosi in družinsko ozračje v predšolskem obdobju temeljno oblikuje čustveno in socialno razsežnost človekovega značaja. To izkušnjo so poznali od nekdaj; v pogovorih se je glasila: »Jabolko ne pade daleč od drevesa«, »Kakršen oče, takšen sin; kakršna mati, takšna hči.« Globinska psihologija je precej pojasnila podzavestne mehanizme pri oblikovanju človekovega značaja in vpliv staršev na to dogajanje. Niso toliko odločilne besede, kot pa sta pomembna vedenje in razpoloženje staršev, zlasti odločilno pa vpliva na otroka ozračje, ki v družini seva iz medsebojnega odnosa med očetom in materjo kot zakoncem; iz njune temeljne čustvene zadoščenosti ali razočaranja, harmonije ali razsvanosti.

V alkoholčnem zakonu — vzemimo pogostejši primer, ko se zapija mož — je ozračje med-

brazgotina v razvoju prazupa, ki je temelj poznejše zdrave samozvesti in ravnesja med dajanjem in prejemanjem; v zgodnji otroški dobi, dveh do treh let, ostane brazgotina na avtonomnosti, ki je temelj poznejšega zdravega odnosa do reda, čuta za sodelovanje, za ljubezen, za izražanje sebe; v obdobju igre od četrtega do šestega leta pa ostane brazgotina na razvoju lastne pobude v zadovoljni sproščenosti, kopičiti se torej začne napačni čut za krivdo, značaj se usmerja v trpkega in togega človeka. To, kar je tu povedano v skopih teoretičnih obrih, se v življenju kaže kot zelo konkretna in do bolečine presunljiva tragedija »prvotnega besedila življenja« tisočev naših otrok. Za konkretno opisanje teh posledic ni niti prostora, pa tudi znal ne bi najbrž živo pričarati resnice.

Treba je poudariti, da slabe izkušnje v predšolski dobi niso dokončna človekova usoda, kot včasih poudarjajo, vsekakor pa so temeljna značajska konstrukcija, ki se pozneje presega le z izrednimi lastnimi naponi v primernem položaju. Če ni možnosti, da se neka značajska drža razvije v času, ki je razvojni za to primeren, se zakorenini v človeku njeno nasprotje in pozneje je potreben vpogled v nastale razvojne voze in stokratne pozitivne izkušnje, da brazgotina izvine in je razvojni primanjkljaj ustrezno presežen.

Tako je treba gledati na vpliv alkoholizma v predšolski dobi, zato so mnjenja žena alkoholikov, češ, saj sem vse hudo prikrila pred otroki ali nič še niso razumeli niti čutili in podobna, bolj samotolazba in samoprevara kot pa resnica.

Šolar iz alkoholčne družine

V osnovnošolski dobi oziroma v latentni dobi libidonožnega razvoja se pri otroku razvija čut za delovanje. Če ni ugodnih možnosti za to, pa se v njegov značaj vrašča brazgotina manjvrednostnega občutka. Čut za delovanje se oblikuje predvsem s posnemanjem, zato je zelo v ospredju otrokova potreba po posnemanju staršev (seveda tudi učiteljev in vrstnikov). Odtod dejstvo, da šolarji sami pri sebi in pred drugimi tako radi občudujejo svojo družino in so nanjo samozavestno ponosni.

V alkoholčni družini se otrokova značajska rast tudi v tem pogledu korenito zalomi. Desetletnik, ki je v najbolj zaupnem trenutku družinskega praznika izjcljal staršem, da ga je sram, ker ima med vsemi sošolci za očeta največjega pijanca, ni le poln sramu in krivde, ampak v javnosti neredko tudi neizprosno zagovornik svojega očeta. V njem se poraja razklanost, ki se bo nekoč pokazala kot nalomljen značaj, tako prikladen za posnemanje očetove poti.

V šoli so učenci iz alkoholčnih družin kar naprej v škripcih: ne morejo se ponašati s starši, bojijo se, da bi šel pijani oče na roditeljski sestanek, ne upajo vabiti domov prijateljev, doma nimajo miru za učenje... Vse to pa še zdaleč ne pomeni, da so praviloma slabši učenci od drugih.

S tem smo naleteli na novo ne- navadno značilnost otrok iz al-

koholičnih družin: v primerjavi z drugimi jih je nadpovprečno veliko odličnih in vzornih učencev. Prav tako pa nadpovprečno veliko slabih in vedenjsko težav učencev. Delitev teh učencev na dobre, srednje in slabe ni prava: obe skrajnosti izstopata.

Gre za pojav, da so otroci alkoholčnih družin kot glava drevesa: ali vihariki ali plavina. Življenje v razmajavi družinskem ozračju zahteva ravnanje in zavzetost pri Rastočega občutka manjvrednosti in sramu se podzavestno njižje z nadkompenzacijo zlo učenju in zglednem vedenju je le mogoče. Če pa nimajo ke, da bi ohranili temeljno notenje, jih neusmiljeni hudičnik življenja že med osmšolo spavljaja kot naplavino učencev, ponavljalcev, naga prestopnikov ali celo »zavogojencev«.

Mladostnik iz alkoholčne družine

Puberteta je čas za integriteto vseh razvojnih izkušenj, lotno podoba o samem (identiteti), ki mu sledi dostniški čas oblikovanja intimnosti in solidarnosti v nosu do soljudi. Če ta proces uspe, se v puberteti razpršidoba o samem sebi, razvopeharjeni mladostnik pa zapre vase in se globoko v osami pred drugimi ljudmi.

Prav to drugo se dogaja z mladostniki iz alkoholčnih družin. Verjetno so na videz čisto volodnji učenci, študentje ali delavci, globoko v sebi pa so razdrta in raztrgana. Mladostnik iz alkoholčne družine je pri njih izjemno poudarjen beg iz matične družine zelo pri b in buren ali pa se sploh ne more zdravo ločiti od matične družine. Tako lažje razumemo tudi teh se velik del deklet iz alkoholčnih družin nevede in nehoti postane alkoholiki: v želji, da čimprej zbeži iz svoje neurejene družine in slepa od svojih idealiziranih predstav o prihodnji družini tako dekle pogosto naveže na nekega moškega, ko se ji pojavi prilika. Naključje, in ne slučaj, naključje hoče, da je to mlajši fant, ki se zapija ali že ločenec in čez nekaj let se zgornjenih staršev ponovi.

Mladi iz alkoholčnih družin gače razvranih družin se pogusmerjajo v humanistične pece: prosvetne, zdravstvene, cialne, psihološke. Samo p niso nič primernejši in nič nemejeji za take poklice drugi, čeprav moramo opozna nekatere posebnosti. A matizem ponavljanja vedskega vzorca iz rodne družine tako rad v življenju pokazi izvorni ali pa v zrcalni podobipomeni, da imajo taki ljudiprimerjavi z drugimi neprime zahtevnejši nalogi razčiščevajsvoje poklicne identitete in tranjega obračuna s slabimi čilnostmi pri svojih starših.

Veselite se tako delo rast zastrupljenih tal; kajti nakčena stiska in razvojni manjkjalji so velikanska moč podzavestno sili, da bi nadostili zamujeno in naravnali zveženo. Tako je veselje za deliljudmi ob enem podzavestipremet: s pomočjo drugih vzgajanjem drugih pomagati in vzgojiti sebe.

JOŽE RAMOVŠ

SKUPNOST VZGOJNO-VARSTVENIH ORGANIZACIJ Slovenije obvešča vzgojno-varstvene organizacije osnovne šole in posameznike, da bo novembra izšla brošura z izbranim gradivom s 6. posvetovanja vzgojno-varstvenih organizacij z naslovom

OTROK IN NARAVA

Brošuro lahko naročite do srede novembra na naslov: Skupnost vzgojno-varstvenih organizacij Slovenije, 61000 Ljubljana, Rimska cesta 24.

O delu komisije za oceno igrač

Igrače, ki imajo oznako »dobra igrača«

Minila so že desetletja, odkar si v Jugoslaviji in v Sloveniji veliko strokovnjakov (večina dela je potekala pri Zvezi prijateljev mladine Slovenije) prizadeva izdelati merila za dobro igračo in takšno igračo tudi ponuditi čim več otrokom (v vzgojno-varstvenih organizacijah, šolah, družinah). Žal, vsa ta prizadevanja niso bila povsem uresničena, veliko dela, strokovnih izkušenj in spoznanj je ostalo le na ravni dogovorov, ali na papirju.

Nov korak na poti k dobri igrači pa smo v Sloveniji označevali leta 1983, ko je Skupnost otroškega varstva Slovenije ustanovila Komisijo za oceno igrač; ta naj bi pripomogla, da bi strokovnjaki in širša javnost (posredni in neposredni uporabniki igrač) spoznali, katera igrača je dobra, pa tudi kupca naj bi zavarovali pred nakupom slabih, neprimernih igrač.

Komisijo za oceno igrač sestavljajo strokovnjaki iz pedagogike, psihologije, arhitekture, oblikovanja, zdravstvene higijene in vzgojiteljice. Delo komisije poteka v dveh smereh: ocenjevanje igrač in svetovanje oblikovalcem ali izdelovalcem igrač.

Komisija ocenjuje igrače na podlagi atestov (gre za zdravstveno-higienski, psiho-pedagoški in tehnološki atest), ki jih mora predlagatelj zbrati že tedaj, ko se pripravlja celoten postopek ocenjevanja. Igrača, ki je bila po vseh treh omenjenih merilih ocenjena pozitivno in so jo tako ocenili tudi člani komisije, dobi pravico do posebne oznake »DOBRA IGRAČA«.

Igrače lahko predložijo komisiji v presojo izdelovalci ali trgovci na svojo pobudo, enkrat na leto pa komisija ocenjuje tudi igrače, ki jih vzame iz trgovske mreže. Pri izbiri igrač iz trgovine upoštevajo člani komisije določena merila: pri izbiri je treba upoštevati vsa starostna obdobja od otrokovega rojstva do vstopa

v šolo; izbrati različne igrače glede na njihovo temeljno vlogo v igri. Kot zanimivost naj pomenimo, da nam že tovrstne izbire potrjujejo, kako težko je v naših trgovinah kupovati igrače, posebno dobre (do zdaj je komisija izbirala igrače, za katere je predvidevala, da imajo velike možnosti, da si pridobijo znak »dobra igrača«).

Zanimiv je tudi podatek, da je Komisija za oceno igrač v zadnjih dveh letih ocenjevala 70 igrač na različnih stopnjah izdelave (idejne zasnove, prototipi, serijsko izdelane igrače), oznako Dobra igrača pa si je pridobilo 39 igrač. Vzroki za takšen osip so različni. Gre za igrače, predvsem igrače v idejni zasnovi in prototipe, ki jih oblikovalci in izdelovalci po prvem ocenjevanju (in morebitnih pripombah) niso več dalje razvijali ali pa so jih razvili neodvisno od mnenja komisije, pa tudi za serijsko izdelane igrače, ki so bile v ocenjevalnem postopku ocenjene kot neprimerne in si tako niso mogle pridobiti znaka »Dobra igrača«.

Sodelovanje z izdelovalci ob nastajanju igrač je veliko uspešnejše, kot le ocenjevanje že izdelane igrače. Ugotavljamo tudi, da bi bilo naše delo smiselno dopolniti s podatki o razčlenitvi trga — podatki o tem, česa na trgu ni in česa je veliko, bi v povezavi s strokovnimi spoznanji o razvoju otroka pripomogli k boljšemu in bolj celostnemu načrtovanju novih izdelkov.

V celotni verigi: načrtovanje igrač, izdelava igrač, ocena igrač, dobra igrača v otrokovih rokah, pa je še en zelo pomemben člen, to je strokovna usposobljenost prodajalcev igrač (ti naj ne bi samo prodajali, temveč tudi svetovali). Tudi tu nas še čaka pomembno delo.

LJUBICA MARJANOVIČ-UMEK

Znak »DOBRA IGRAČA« so v letu 1985 in v letu 1986 prejele igrače (igrače niso navedene po zaporedju ocenjevanja, temveč so zaradi boljšega pregleda razvrščene v skupine glede na njihovo vlogo v igri):

Igrače za dojenčke:

- Muca (Zagar Iztok, Ljubljana)
- Garnitura posodic (Mehanotehnika, Izola)
- Medvedek (št. 114, Mehanotehnika, Izola)
- Slikanica (leporelo): Medvedek, Kužek (Mladinska knjiga, Ljubljana)
- Ropotuljica (Ciciban, Miren pri Gorici)

Ljubkovalne igrače, igrače za domišljisko igro:

- Medvedek (št. 114, Mehanotehnika, Izola)
- Garnitura posodic (Mehanotehnika, Izola)
- Voziček CIM (Cirman, Škofja Loka)
- Figurice (št. 51110, Ciciban, Miren pri Gorici)
- Kuhalnik s posodicami (št. 5550020, Jugoplastika, Split)
- Dojenček Denis (Jugoplastika, Split)
- Dojenček (fantek in punčka) (25. maj, Labin)
- Telefon, Sweet Plum (Mehanotehnika, Izola)
- Lutke: fantek, punčka, dedek, babica, volk (Zaje, Ljubljana)
- Voziček — športni (Vrečko, Celje)
- Prevozni nakladač (Cirman, Škofja Loka)
- Mini vlak (Ciciban, Miren pri Gorici)
- Avto NIC (Ciciban, Miren pri Gorici)
- Avto mini (Hubert, Logatec)

Igrače za sestavljanje, gradnjo, ustvarjalno izražanje:

- Garnitura morje (Mehanotehnika, Izola)
- BIMO (Mehanotehnika, Izola)
- Vigi (Gubanc, Ljubljana)
- Benoskonstruktor (Strozak, Titovo Velenje)
- JOMI sestavljanke (Šubec, Ljubljana)
- Sestavljanke (Ciciban, Miren pri Gorici)
- Lesko 1, Lesko 2 (Petrelin, Ljubljana)
- Slikanica: Mala Marjetica in gozdni mož (Mladinska knjiga, Ljubljana)
- Romi barvice (EDIGS, Mengeš)
- Start-plast (AMD, Gornji Milanovac)
- C-sopran frulica (25. maj, Labin)
- Tkanje s palčicami (Strozak, Titovo Velenje)
- Mali konstruktor Jernej (Burja, Domžale)

Igrače, ki spodbujajo zaznavanje, gibanje, razvijanje spretnosti:

- Barvna gosenica (Tvornica nameštaja i didaktike, Dugo selo)
- Voziček CIM (Cirman, Škofja Loka)
- Prevozni nakladač (Cirman, Škofja Loka)
- Mini vlak (Ciciban, Miren pri Gorici)
- Zoga mini-ball (Biserka, Zagreb)
- Zoga Senior (Biserka, Zagreb)
- Igra s ploščicami (Mehanotehnika, Izola)
- Obroči (Tvornica nameštaja i didaktike, Dugo selo)
- Avto NIC (Ciciban, Miren pri Gorici)
- Avto mini (Hubert, Logatec)

Družabne igre, igre s pravili:

- Spomin (Hribar, Ljubljana)
- Ali veš? (Državna založba Slovenije, Ljubljana)
- Tombola Skače, skače žabica (DDU Univerzum, Ljubljana)
- Človek ne jezi se (Ciciban, Miren pri Gorici)

Opomba: Igrače, ki so označene s piko (*), se v klasifikaciji javljajo dvakrat, ker jih lahko enakovredno uvrstimo v obe navedeni skupini igrač (kateri način igranja se v igri bolj izrazi, je veliko odvisno tudi od otrokove starosti).

OSNOVNA ŠOLA JOSIP BROZ TITO TRBOVLJE IN RAZPISNA KOMISIJA

PROSTA DELA IN NALOGE:

1. RAVNATELJA ŠOLE

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev, predpisanih z Zakonom o združenem delu in Družbenim dogovorom o oblikovanju kadrovske politike v občini Trbovlje, izpolnjevati še splošne pogoje, ki jih določa 137. člen Zakona o osnovni šoli, in imeti:

- vsaj 5 let delovnih izkušenj pri vzgojno-izobraževalnem delu
- strokovne, organizacijske in delovne sposobnosti za opravljanje nalog iz pristojnosti ravnatelja šole ter
- biti družbeno-politično dejavni.

Ravnatelj je imenovan za 4 leta.

Kandidati naj pošljejo vloge z dokumenti v 15 dneh na naslov: Osnovna šola Josip Broz Tito Trbovlje, Leninov trg 6, za razpisno komisijo.

2. PSIHOLOGA

za nedoločen čas, začetek dela takoj.
Pogoj: visoka izobrazba, 1 do 2 leti prakse.

3. DVEH UČITELJEV RAZREDNEGA POUKA

za določen čas — nadomeščanje delavke, ki bo na porodniškem dopustu.
Začetek dela: ena delavka 17. 11. 1986, ena delavka 19. 12. 1986.
Pogoj: učitelj razrednega pouka.

4. UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE

za določen čas — nadomeščanje delavke, ki bo na porodniškem dopustu.
Začetek dela: začetek II. polletja.
Pogoj: predmetni učitelj tehnične vzgoje.

Prijave za dela in naloge pod točko 2., 3. in 4. sprejema komisija za delovna razmerja v 15 dneh po objavi na naslov: Osnovna šola Josip Broz Tito, Trbovlje, Leninov trg 6.
Šola nima stanovanj.

RAZPIS ŠTIPENDIJ TUJIH VLAD ZA UDELEŽBO NA POLETNIH TEČAJIH TUJIH JEZIKOV V LETU 1987

ZAVOD SR SLOVENIJE ZA MEDNARODNO ZNANSTVENO, TEHNIČNO, PROSVETNO IN KULTURNO SODELOVANJE razpisuje štipendije tujih vlad na podlagi meddržavnih programov prosvetno-kulturnega sodelovanja za udeležbo na poletnih tečajih tujih jezikov na tujih univerzah za učitelje in profesorje, ki poučujejo tuje jezike na osnovnih in srednjih šolah ter študente tujih jezikov.

- 1 štipendijo za tečaj nemškega jezika v Avstriji
- 1 štipendijo za tečaj bolgarskega jezika v Bolgariji
- 1 štipendijo za tečaj češkega jezika v Brnu
- 1 štipendijo za tečaj slovaškega jezika v Bratislavi
- 4 štipendije za tečaje angleškega jezika v Veliki Britaniji za profesorje, ki poučujejo angleščino v osnovnih in srednjih šolah
- 1 štipendijo za tečaj finskega jezika na Finskem
- 1 štipendijo za tečaj grškega jezika v Grčiji
- 2 štipendiji za tečaj danskega jezika na Danskem
- 2 štipendiji za tečaj francoskega jezika v Besanconu
- 2 štipendiji za tečaj francoskega jezika v Grenoblu
- 1 štipendijo za tečaj francoskega jezika v Sevresu (januar 1987)
- 2 štipendiji za tečaj francoskega jezika v Dijonu za študente manistike
- 1 štipendijo za tečaj francoskega jezika (BELC) za pedagoške strokovalce v Franciji
- 1 štipendijo za tečaj francoskega jezika za univerzitetne profesorje ali asistente v Franciji
- 2 štipendiji za tečaj mednarodnega prava v Haagu
- 3 štipendije fundacije CINI za tečaj italijanskega jezika za študente romanistike v Benetkah
- 2 štipendiji za tečaj italijanskega jezika v Perugi
- 5 štipendij za tečaj madžarskega jezika v Debrečenu
- 5 štipendij za tečaj nemškega jezika v NDR
- 1 štipendijo za tečaj portugalskega jezika na Portugalskem
- 1 štipendijo za nižji tečaj poljskega jezika na Poljskem
- 9 štipendij za tečaj nemškega jezika za študente germanistike ZR Nemčiji
- 5 štipendij za tečaj nemškega jezika za negermaniste v ZR Nemčiji
- 6 štipendij za tečaj nemškega jezika za profesorje germanistike ZR Nemčiji
- 1 štipendijo za tečaj ruskega jezika v Moskvi
- 4 štipendije za tečaj ruskega jezika v Leningradu
- 1 štipendijo za tečaj španskega jezika v Španiji
- 3 štipendije za tečaj švedskega jezika na Švedskem

Kandidati naj pošljejo prijave za udeležbo na navedenih tečajih na slovenski jezik: Zavod SRS za mednarodno znanstveno, tehnično, prosvetno in kulturno sodelovanje (Tatjana Kovačič), najkasneje do 15. novembra 1986.

Prijavi, ki mora vsebovati natančen naslov kandidata in njegove delovne organizacije, je treba priložiti:

- življenjepis
- priporočilo delovne organizacije oz. univerzitetnega profesorja
- fotokopijo diplome.

Denar za potne stroške si morajo zagotoviti kandidati sami ali pa delovna organizacija, kjer so zaposleni.

Po končanem razpisu bo zavod poslal kandidate Izobraževalno skupnost Slovenije, in ta bo v sodelovanju z Zavodom SRS za šolske in Filozofsko fakulteto izdelala prednostni vrstni red kandidatov posamezne štipendije.

TRUBARJEVA SPOMINSKA HIŠA

Septembra so v Trubarjevi rojstni vasi Raščici odprli obnovljeno Trubarjevo domačijo s spominsko sobo, z vodno žago, mlinom, s kozolcem in skednjem.

V Trubarjevi spominski sobi je z besedo in sliko predstavljeno življenje in delo Primoža Trubarja, posebno vrednost pa ji daje petnajst oken, ki jih krasijo vitraži (slike na steklu), na njih so upodobljeni Trubarjevi sodobniki in najpomembnejši vladarji tistega časa. Sestavni del spominske sobe so tudi vitrine, v katerih so razstavljene kopije vseh Trubarjevih knjig.

Nekdanji skedenj je prijeten galerijski prostor, kjer je trenutno na ogled prodajna razstava. V tem objektu je tudi manjši gostinski lokal. — Trubarjev gaj.

Trubarjeva domačija je odprta od 10. do 22. ure vsak dan, razen ponedeljka. Vstopnina je za odrasle 200 dinarjev, za otroke pa 50 dinarjev. Skupine se lahko najavijo pri tov. Ani Žužek, tel. (061) 781-006.

ELEKTROMECHANIKA JELOVŠEK DRENOV GRČIČ n. h., 61360 VRHNIKA

Telefon: (061) 752-782

popravlja in servisirava vse vrste

- grafoskopov
- diapojektorjev
- episkopov
- mikročitalcev
- kinopojektorjev 8, 16 in 35 mm
- ojačevalnih naprav
- gramofonov
- radiokasetofonov
- manjših gospodinjstkih strojkov

Izdeluje

- ojačevalne naprave moči 30, 60, 120, 240 in 400 W
- zvočne bokse moči 40, 80, 150 in več W — z vstavljenimi domačimi ali tujimi zvočniki
- ojačevalne naprave z vstavljenim radiokasetofonom s 100 V izhodom, primerne za ozvočenje šolskih dvoran
- mešalce zvoka — možnost priključitve 8 ali več mikrofонов

Vstavljamo originalne rezervne dele

Svetujemo pri opremljanju šol in kabinetov z avdiovizualnimi sredstvi in pri njihovi uporabi.
Na zalogi imamo več vrst projekcijskih žarnic

SERVISNE STORITVE OPRAVLJAMO NA ŠOLAH

Za vse informacije in pojasnila kličite dopoldne od 7. do 9. ure na navedeno telefonsko številko.

Ustanovitelj: Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije — Izhaja štirinajstredno med šolskim letom.

Izdajateljski svet ČZP Prosvetni delavec: predsednik Aleš Golja, Bogdan Čepić, Tea Dominko, Leopold

Kejzar, Franci Kržan, Marjana Kunej, Vida Nered, Albin Puclic, Alenka Pučko, Marija Škafar, Janez Sušnik, Jože Valentinčič, Viktor Zorž
Direktor: Jože Valentinčič

Uredniški odbor: Geza Čahuk, Tea Dominko, Jure Gartner, Marjana Kunej, Rudi Lešnik, Barica Marentič-Požarnik, Veljko Troha, Jože Valentinčič, Marija Velikonja, Majda Vujović

Uredništvo: Jože Valentinčič, glavni urednik, Marjana Kunej odgovorna urednica, Tea Dominko, tehnična urednica.
Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104

Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Naročnina za leto 1986 znaša 1600 din za posameznike in 2600 din za organizacije. Za upokojene prosvetne delavce in študente pedagoških smeri znaša naročnina 1200 din na leto.

Posamezna številka stane 100 din, pri povečanem obsegu pa 150 din. Št. vilka tekočega računa: 50101-603-46509.

Tiska ČTR Ljudska pravica. ISSN 0033-1643
Po mnenju Republiškega komisija za vzgojo in izobraževanje je časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega prometa, davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 38. člena zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev v prometu).